

T.C.

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KADIN KONUKEVİNDE KALAN VE ŞİDDETE UĞRAMIŞ
KADINLARIN İLİŞKİLERE İLİŞKİN BİLİŞSEL ÇARPITMA
DÜZEYLERİNİN TRAVMATİK STRES, DEPRESYON VE
UMUTSUZLUK DÜZEYLERİ İLE İLİŞKİSİ**

Güldane KILINÇ SALMAN

Kocaeli Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetmeliğinin
Ruhsal Travma Programı için Öngördüğü
BİLİM UZMANLIĞI (YÜKSEK LİSANS) TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır

KOCAELİ

2015

T.C.

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KADIN KONUKEVİNDE KALAN VE ŞİDDETE UĞRAMIŞ
KADINLARIN İLİŞKİLERE İLİŞKİN BİLİŞSEL ÇARPITMA
DÜZEYLERİNİN TRAVMATİK STRES, DEPRESYON VE
UMUTSUZLUK DÜZEYLERİ İLE İLİŞKİSİ**

Güldane KILINÇ SALMAN

Kocaeli Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetmeliğinin
Ruhsal Travma Programı için Öngördüğü
BİLİM UZMANLIĞI (YÜKSEK LİSANS) TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır

Danışman: Prof. Dr. Mustafa YILDIZ

KOCAELİ

2015

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

(Tez Onay Sayfası)

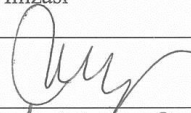
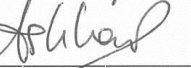
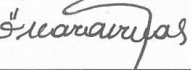
Tez adı: Kadın KanuKevinde Kalan ve Şiddete Uğramış Kadınların İlişkilere İlişkin Bilisel Çarpıtma Düzeylerinin Traumatik Stres, Depresyon ve Umutsuzluk Düzeyleri ile İlişkisi

Tez yazarı: GÖldane Kılıç Salman

Tez savunma tarihi: 06.09.2015

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mustafa Yıldız

İş bu çalışma Jürimiz tarafındanPsikiyatrisi..... Anabilim Dalı
Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

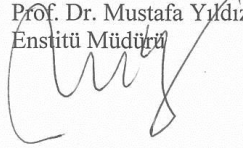
Tez Savunma Sınavı jüri üyeleri Ünvanı Adı Soyadı	İmzası
Üye Prof. Dr. Mustafa Yıldız	
Üye Doç. Dr. Ashkan Bekt	
Üye Doç. Dr. Özlem Koramaz	

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

06.09.2015

Prof. Dr. Mustafa Yıldız
Enstitü Müdürü

ÖZET

Kadın Konukevinde Kalan ve Şiddete Uğramış Kadınların İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtma Düzeylerinin Travmatik Stres, Depresyon ve Umutsuzluk Düzeyleriyle İlişkisi

Amaç: Bazı ruhsal bozuklukların bilişsel çarpıtmalarla ilişkili olduğunu bulan çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmada da kadın konukevinde kalan ve şiddet maruz kalmış olan kadınların ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalarının travmatik stres, depresyon ve umutsuzluk düzeyleri ile olan ilişkisinin araştırılması amaçlandı.

Yöntem: İstanbul’da ve Kocaeli’de bulunan üç kadın konukevinde kalan 79 kadın ile görüşüldü ve verilerin toplanmasında İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği, Travmatik Stres Belirti Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği, Beck Umutsuzluk Ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan Demografik Bilgi Formu kullanıldı. Verilerin çözümlenmesinde tanımlayıcı istatistik yöntemleri, Mann Whitney U, Spearman Bağlantı Testi ve Lojistik Regresyon kullanıldı.

Bulgular: Araştırma sonuçları katılımcıların eğitim düzeyinin ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaların tüm alt etmenleriyle; kadın konukevinde kalış süresinin ise gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okuma alt etmenleriyle ilişkili olduğunu gösterdi. Yanına alamadığı çocuğu bulunan kadınların ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar ve zihin okuma puanlarının yanına alamadığı çocuğu bulunmayan kadınlardan daha yüksek olduğu bulundu. İlişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar ve tüm alt etmenlerinin travmatik stres, depresyon ve umutsuzluk düzeyleri ile anlamlı olarak ilişkili olduğu görüldü. En kuvvetli bağlantı ise zihin okuma çarpıtması ile travmatik stres puanı arasındaydı.

Sonuç: İlişkili olduğu tüm değişkenlerin zihin okuma çarpıtmasını yordama gücüne bakıldığında ise yalnızca travmatik stres belirtilerinin yordayıcı gücünün olduğu bulundu.

Anahtar Kelimeler: Kadın konukevi, kadına yönelik şiddet, ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar, travmatik stres, depresyon, umutsuzluk, TSSB.

ABSTRACT

Relationship Between Interpersonal Cognitive Distortions and Traumatic Stress, Depression and Hopelessness Levels of Women Staying in Shelters and Exposed to Violence

Objective: It is found that some psychological disorders are related with cognitive distortions. This research's aim is to find relationship between interpersonal cognitive distortions and traumatic stress, depression and hopelessness levels of women staying in shelters and exposed to violence.

Method: In this study 79 women staying in three shelters in İstanbul and Kocaeli were interviewed and Cognitive Distortions on Relationships Scale, Instrument for Traumatic Stress, Beck Depression Scale, Beck Hopelessness Scale and Socio-Demographic Information Form were fulfilled. Descriptive statistical methods, Mann Whitney U, Spearman Correlation Test and Logistic Regression were used to analyze the data.

Results: Results of the study show that participants' education level is correlated with interpersonal cognitive distortions and its all subscales. Residence time is correlated with unrealistic relationship expectations and mind reading subscales of interpersonal cognitive distortions. Women who couldn't take their children although they wanted to has higher levels of interpersonal cognitive distortions and mind reading distortions compared to other women. Interpersonal cognitive distortions with its all subscales are significantly correlated with traumatic stress, depression ve hopelessness levels. The most powerfull correlation was between mind reading subscale and traumatic stress level.

Conclusions: When the predictive power of all variables which are significantly correlated with interpersonal cognitive distortions was investigated; it was found that only traumatic stress level had predictive power on mind reading subscale.

Key Words: Shelter, violence against women, interpersonal cognitive distortions, traumatic stress, depression, hopelessness.

TEŞEKKÜRLER

Öncelikle tüm desteği için tez danışmanım Prof. Dr. Mustafa YILDIZ'a, veri analizinde yardımlarını esirgemeyen hocam Prof. Dr. Ümit TURAL'a, tez jürimde yer alarak tezime değerli katkılar sunan hocalarım Doç. Dr. Aslıhan POLAT ve Doç. Dr. Özlem KARAIRMAK'a, sevgili hocalarım Prof. Dr. Bülent COŞKUN, Prof. Dr. A.Tamer AKER ve Prof. Dr. Ufuk SEZGİN'e çok teşekkür ederim. Güler yüzüyle Öğrenci İşleri'nin imajını değiştiren Durmuş İMAT'a yardımları için çok teşekkürler.

İstanbul 3.Kadın Konukevi Müdürlüğü çalışanlarına çok teşekkür ederim. Kuruluş Müdürü Rojda GETER ARSLAN'a sağladığı kolaylık için, arkadaşlarım Nihal SAVAŞ KÖKÇÜ, A.Burcu YURDUNGÜZELİ, H.Deniz YAŞAR ve Nazlı DİNKÇİOĞLU'na son dakika krizlerini atlattırdığı için yardımları için çok teşekkürler.

Bu programın en güzel tarafı bana kazandırdığı dostluklar oldu. Güzel arkadaşlarım Sevda SERİN, Gonca KAYNAR ve Ferihan YANCI SAĞLAM'a; sık sık bilgisi ve tecrübesiyle imdadıma yetişen canım arkadaşım Bağdat Deniz KAYNAK'a özellikle teşekkür ederim.

Aileme herşey için teşekkür ederim. Sevgisi ve desteğiyle hayatımı güzelleştiren eşim İsmail Barış SALMAN'a ne kadar teşekkür etsem az, iyi ki hep yanımda.

TEZİN AŞIRMA OLMADIĞI BİLDİRİSİ

Tezimde başka kaynaklardan yararlanılarak kullanılan yazı, bilgi, çizim, çizelge ve diğer malzemeler kaynakları gösterilerek verilmiştir. Tezimin herhangi bir yayından kısmen ya da tamamen aşırma olmadığını ve bir İntihal Programı kullanılarak test edildiğini beyan ederim.

..... / / 2015

Güldane KILINÇ SALMAN

İmza

İÇİNDEKİLER DİZİNİ

KABUL VE ONAY SAYFASI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
TEZİN AŞIRMA OLMADIĞI BİLDİRİSİ	vii
1 GİRİŞ.....	1
1.1 Amaç ve Kapsam	1
1.2 Varsayımlar.....	2
1.3 Araştırma Soruları.....	2
2 GENEL BİLGİLER.....	3
2.1 Şiddet	3
2.2 Aile İçi Şiddet	3
2.3 Kadına Yönelik Şiddet.....	4
2.4 Kadına Yönelik Şiddetin Türleri.....	5
2.4.1 Fiziksel Şiddet	5
2.4.2 Psikolojik Şiddet.....	6
2.4.3 Ekonomik Şiddet	6
2.4.4 Cinsel Şiddet.....	6
2.5 Kadına Yönelik Şiddetin Sonuçları	7
2.6 Bilişsel Çarpıtmalar	8
2.7 İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar	9
2.8 Travmatik Stres.....	11
2.9 Depresyon	12
2.10 Umutsuzluk	12
3 YÖNTEM.....	14
3.1 Araştırmanın Tipi.....	14
3.2 Araştırmanın Yeri ve Zamanı	14
3.3 Örneklem	14
3.4 Etik Kurul Onayı.....	14
3.5 Araştırma Anketi.....	14
3.5.1 Sosyodemografik Bilgi Formu	14
3.5.2 Travmatik Stres Belirti Ölçeği.....	15
3.5.3 Beck Depresyon Ölçeği	15

3.5.4	Beck Umutsuzluk Ölçeği.....	15
3.5.5	İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği.....	16
3.6	Veri Çözümlemesinde Kullanılan Yöntemler.....	16
4	BULGULAR	17
4.1	Demografik Bilgiler.....	17
4.2	İİBÇÖ, TSBÖ, BDÖ ve BUÖ Puanları	20
4.3	Sosyodemografik Bilgi Formunda Yer Alan Sürekli Değişkenler ile İİBÇÖ ve Alt Etmenleri Arasındaki İlişki.....	20
4.4	İİBÇÖ ve Alt Etmenlerinin Bazı Kategorik Değişkenler Bakımından İncelenmesi 21	
4.5	İİBÇÖ ve Alt Etmenleri ile BDÖ, TSBÖ ve BUÖ Puanları Arasındaki İlişki.....	23
4.6	Zihin Okuma ile İlişkili Etmenlerin Lojistik Regresyon ile Çözümlemesi	24
5	TARTIŞMA.....	26
5.1	Demografik Değişkenlerin Tartışılması.....	26
5.2	Ölçeklerden Alınan Puanların Tartışılması.....	29
5.3	İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar ve Alt Etmenlerinin Travmatik Stres Düzeyi ile İlişkisinin Tartışılması	30
5.4	İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar ve Alt Etmenlerinin Depresyon Düzeyi ile İlişkisinin Tartışılması	31
5.5	İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar ve Alt Etmenlerinin Umutsuzluk Düzeyi ile İlişkisinin Tartışılması	32
5.6	İlişkili Olduğu Tüm Değişkenlerin Zihin Okuma Puanını Yordayıcılığının İncelenmesi Sonucu Elde Edilen Verilerin Tartışılması.....	33
	Araştırmanın Sınırlılıkları	34
6	SONUÇ VE ÖNERİLER	35
	KAYNAKLAR.....	38
	EK 1. Bilgilendirilmiş Onam Formu	44
	EK 2. Demografik Bilgi Formu.....	45
	EK 3. İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği.....	46
	EK 4. Travmatik Stres Belirti Ölçeği	48
	EK 5. Beck Depresyon Ölçeği.....	50
	EK 6. Beck Umutsuzluk Ölçeği	55
	EK 7. Tez Denetleme Listesi.....	57

KISALTMALAR DİZİNİ

İİBÇÖ: İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği

İİBÇ: İİBÇ: İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar

BDÖ: Beck Depresyon Ölçeği

BUÖ: Beck Umutsuzluk Ölçeği

TSBÖ: Travmatik Stres Belirti Ölçeği

ASB: Akut Stres Bozukluğu

DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 4.1 Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri	18
Çizelge 4.2 Katılımcıların Ölçek Puanları	20
Çizelge 4.3 Sürekli Değişkenler ile İİBÇÖ ve Alt Etmenleri Arasındaki İlişki	21
Çizelge 4.4 İİBÇÖ ve Alt Etmenlerinin Kategorik Değişkenler Bakımından Değerlendirilmesi	22
Çizelge 4.5 İİBÇÖ ve Alt Etmenleri ile BDÖ, TSBÖ ve BUÖ Arasındaki İlişki	24
Çizelge 4.6 İİBÇÖ Puanını Yordayan Etmenlerin Lojistik Çözümleme İle Bulunması	25

KADIN KONUKEVİNDE KALAN VE ŞİDDETE UĞRAMIŞ KADINLARIN İLİŞKİLERE İLİŞKİN BİLİŞSEL ÇARPITMA DÜZEYLERİNİN TRAVMATİK STRES, DEPRESYON VE UMUTSUZLUK DÜZEYLERİYLE İLİŞKİSİ

1 GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet tüm dünyada coğrafi sınır, ekonomik gelişmişlik ve öğrenim düzeyinden bağımsız olarak son derece yaygın görülen bir olaydır (Korur 2003, Bayram ve Beji, 2009). Araştırma sonuçlarına göre Türkiye’de yaşayan kadınlar arasında eşten veya birlikte olunan kişiden fiziksel şiddete maruz kalma oranı %39, cinsel şiddete maruz kalma oranı %15, duygusal şiddete maruz kalma oranı % 44 ve ekonomik şiddete maruz kalma oranı %40’tır (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü 2009). Şiddetin kadınların ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri yurt içinde ve yurt dışında yapılan pek çok çalışma ile ortaya konmuştur (Demir 2000, Muslu ve Erdem 2002, Vachher ve Sharma 2010, Damka ve Kışlak 2009, Gezen ve Oral 2013).

Beck’e göre (2001) yaşanan herhangi bir olaya verilen duygusal yanıt bu olayla ilgili olarak yapılan yoruma bağlıdır ve bu yorumlama çoğu zaman otomatik olarak gerçekleşir. Otomatik olarak yapılan bu yorumlar ise bazı bilişsel çarpıtmaları barındırabilir. Bu bilişsel çarpıtmaların ruhsal bozukluklarla ilişkili olduğunu bulan pek çok çalışma bulunmaktadır (Warda ve Bryant 1998, Dankberg 1999, Ağır 2007, Karagöz 2011, Nasir ve diğ. 2011). Kadın konukevinde kalan ve şiddet maruz kalmış kadınların bilişsel çarpıtmalarının da ruhsal bozukluk belirtileriyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

1.1 Amaç ve Kapsam

Kadınlar, nicelik olarak hayatlarının büyük bölümünü birlikte geçirdikleri, en yakın kişisel ilişkiyi kurdukları kişilerin şiddetine maruz kalarak kadın konukevine gelmiş olabilirler. Bu kadınlar hayatlarını tekrar yoluna koyabilmek için kendilerine yeni kaynaklar yaratmalı, insanlarla ilişki kurmalıdır. Kendilerini yanlarında en güvende hissetmeleri gereken kişilerin şiddetine maruz kalmış olmaları, bu kadınların ilişkilerine ilişkin bilişlerini araştırmaya değer kılmaktadır.

Yapılan bir araştırmada bilişsel çarpıtmaların, sosyal ilişkilerden kaçınmayı yordamada güçlü bir etmen olduğu bulunmuştur (Warren ve diğ. 1989). Şiddete maruz kalmış kadınların, “Çevremizdeki insanlara karşı sürekli tetikte olmakta yarar var.”

şeklindeki ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalarını ve bu çarpıtmaların ruhsal belirtileriyle ilişkisini ortaya koymak bu kadınlara verilecek ruh sağlığı hizmetinin iyileştirilebilmesi için önemli görünmektedir.

Bu çalışmada kadın konukevinde kalmakta olan ve şiddete maruz kalmış kadınların ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalarının travmatik stres, depresyon ve umutsuzluk düzeyleri ile ilişkisi araştırılacaktır.

1.2 Varsayımlar

Çalışmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki varsayımlar test edilecektir.

İlişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar ve yakınlıktan kaçınma, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okuma çarpıtmaları;

- 1) Travmatik Stres
- 2) Depresyon
- 3) Umutsuzluk düzeyleri ile anlamlı olarak ilişkilidir.

1.3 Araştırma Soruları

- 1) İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar ve Yakınlıktan Kaçınma, Gerçekçi Olmayan İlişki Beklentisi ve Zihin Okuma Alt Ölçekleri Travmatik Stres Düzeyiyle İlişkili Midir?
- 2) İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar ve Yakınlıktan Kaçınma, Gerçekçi Olmayan İlişki Beklentisi ve Zihin Okuma Alt Ölçekleri Depresyon Düzeyiyle İlişkili Midir?
- 3) İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar ve Yakınlıktan Kaçınma, Gerçekçi Olmayan İlişki Beklentisi ve Zihin Okuma Alt Ölçekleri Umutsuzluk Düzeyiyle İlişkili Midir?

2 GENEL BİLGİLER

2.1 Şiddet

Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde bir hareketin, bir gücün derecesi, sertlik şeklinde tanımlanan şiddet; mecazi anlamda duygu ve davranışta aşırılık, karşıt görüşteki kişilere kaba kuvvet kullanma olarak açıklanmaktadır (Kazancı 2010). Dilimize Arapça'dan giren bu sözcüğün Yunanca, Latince ve İngilizce dillerindeki kökeni incelendiğinde sözcüğün kuvvet ve güç anlamlarının yanında çığneme, ihlal etme, bozma anlamlarıyla da karşılaşılr (Dursun 2011).

Şiddetin en kapsayıcı tanımlarından biri Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından yapılmıştır. Bu tanım “Kişinin kendisine, bir başkasına, bir gruba veya bir topluluğa karşı, yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişim bozukluğu veya yoksunlukla sonuçlanan (veya sonuçlanma ihtimali yüksek olan) kasıtlı güç ya da şiddet kullanımı veya güç ya da kuvvet kullanma tehdidi” şeklindedir (DSÖ 2002). Bu tanım kişilerarası çatışmanın yanı sıra intiharı ve silahlı çatışmaları; ayrıca yalnızca fiili hareketi değil, gözdağı ve tehditi de kapsar. Tanım ayrıca ölüm ve yaralanmanın dışında, psikolojik zarar, yoksunluk ve gelişim bozukluğu gibi şiddet içeren davranışın sık ancak genellikle daha örtük olan sonuçlarına da yer verir.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da şiddetin tanımı “Kişinin fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfî engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış” şeklindedir.

2.2 Aile İçi Şiddet

Birleşmiş Milletler aile içi şiddeti, özel yaşamda genellikle cinsellik ya da kan bağı ile birbirine bağlı olan kişiler arasında yaşanan şiddet olarak tanımlamıştır (KSGM 2008).

Yürürlükten kaldırılan 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanun'da aile içi şiddet kavramı “Aile içinde bir bireyin diğer bir bireye yönelik fiziki, sözel ve duygusal kötü davranışları” şeklinde tanımlanmışken, 6284 sayılı kanunda “Ev İçi Şiddet” kavramına yer verilmiştir. 6284 Sayılı Kanun'da “Ev İçi Şiddet” kavramı “Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu

sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet” şeklinde tanımlanmıştır. İki tanım arasındaki dikkat çekici fark, yeni kanunda aynı evin paylaşılması şartının aranmadığının altının çizilmesidir.

Tüm dünyada yaygın bir sorun olan aile içi şiddet Türkiye’de de sıklıkla yaşanan travmatik bir olaydır (Altınay ve Arat 2008). Uluslararası alanda kendisine yer bulan şiddet, aile içerisinde yaşandığında yine aile içerisinde çözüme kavuşturulması gereken bir konu gibi ele alınmış, bu nedenle tartışılması bile uzun yıllar boyunca tabu olmuştur (Taş 1997, akt: Kazancı, 2010).

Aile içi şiddet, evlilik içi şiddet ve eşler arası şiddet gibi terimler şiddet uygulayanın ve şiddete maruz kalanın kim olduğunu göstermekte yetersiz kalmaktadır (Sezgin 2007). “Aile içi şiddet”, “cinsiyet ayrımcılığına dayalı şiddet” gibi kavramlar sıklıkla kadına yönelik şiddet kavramı yerine kullanılır. Ancak burada dikkat çekilmesi gereken nokta şiddet gören kişi ile kastedilenin çok büyük olasılıkla kadın olduğudur (Hague ve Malos 2005). 6284 sayılı yasa kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirlerin ayrımcılık olarak yorumlanamayacağı maddesine yer verilmiştir.

2.3 Kadına Yönelik Şiddet

Kadına yönelik şiddet bugün tüm dünyadaki en temel halk sağlığı ve insan hakları sorunlarından birisidir (Vachher ve Sharma 2010). Halk sağlığını bu denli etkileyen ve bir insan hakları ihlali olan kadına karşı şiddet konusu elbette aile içerisinde halledilmesi gereken özel bir konu olmaktan çok uzaktır. Ancak Türkiye’de kadına karşı şiddetle ilgili farkındalık ve duyarlılık programları uygulamaları bile halen kadına karşı şiddetin aile içerisinde çözümlenmesi gereken özel bir mevzu olduğu tartışmalarına sahne olmaktadır (Salaçin ve diğ. 2009).

Şiddetin ciddi bir kadın hakları ihlali, önemli bir yaralanma sebebi ve pek çok fiziksel ve psikolojik sağlık sorunu için önemli bir risk etmeni olduğunun anlaşılması, Dünya Sağlık Örgütü ve Amerikan Tıp Birliği gibi organizasyonların kadına karşı şiddetin bir halk sağlığı sorunu olduğuna dair açıklamalar yapmalarında ve sağlık çalışanlarının kadına karşı şiddeti tanımaları ve uygun şekilde yönlendirme yapabilmeleri için kılavuzların geliştirilmesinde etkili olmuştur (Watts ve Zimmerman 2002).

Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi'nde (1993) kadına yönelik şiddet, “ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik acı veya ıstırap veren ya da verebilecek olan cinsiyete dayalı bir eylem uygulama ya da bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma” olarak tanımlanmaktadır. Bu bildirme kadına yönelik şiddetin tanımlandığı ilk uluslararası belge olma özelliğini taşımaktadır. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti, “bir kadına sırf kadın olduğu için yöneltilen ya da orantısız bir şekilde kadınları etkileyen şiddet” şeklinde tanımlamıştır (KSGM Eylem Planı 2012).

Kadına yönelik şiddet, cinsiyete dayanan, kadını inciten, ona zarar veren, fiziksel, cinsel, ruhsal hasarla sonuçlanma olasılığı bulunan, toplum içerisinde ya da özel yaşamında ona baskı uygulanması ve özgürlüklerinin keyfi olarak kısıtlanmasına neden olan her türlü davranıştır (DSÖ 2002).

Türkiye’de kadına yönelik şiddetin önlenmesi için çıkarılan ilk kanun olma özelliğini taşıyan 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun uygulamadaki aksaklıklar ve şiddet olaylarının artması sebebiyle işlevselliğini yitirmiştir. Bu kanun yürürlükten kaldırılarak 8 Mart 2012 tarihinde 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kabul edilmiştir (Ankara Barosu 2013). Yürürlükten kaldırılan 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanun'da Kadına Yönelik Şiddet kavramına yer verilmemiştir. 6284 sayılı kanunda ise kadına yönelik şiddet “Kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranış” olarak tanımlanmaktadır.

2.4 Kadına Yönelik Şiddetin Türleri

Şiddet türleriyle genellikle iç içe geçmiş şekilde karşılaşılır. Bir şiddet türünün yaşanması kadınları diğer şiddet türleri için de risk altına sokabilir. Ancak ilgili yazında şiddetin temel olarak dört türü üzerinde durulmuştur. Bunlar fiziksel, psikolojik (duygusal), ekonomik ve cinsel şiddettir.

2.4.1 Fiziksel Şiddet

Yumruklama, tekme ya da tokat atma, kadının vücudunda sigara söndürme, bıçak gibi kesici aletlerle saldırma, ısırma, boğmaya çalışmak, eşya fırlatmak, fiziksel güç ile kadının eve girmesine ya da evden çıkmasına engel olmak gibi fiziki güç kullanılan

davranışlar fiziksel şiddet kapsamına girer (Aktaş 2006, Çetiner 2006, Hague ve Malos 2005).

2.4.2 Psikolojik Şiddet

Yeniocak'a göre (2011) psikolojik şiddet kadının bilişsel anlamlandırma sürecine yapılan olumsuz müdahalelerdir. Psikolojik şiddete maruz kalan kadın duygusal yönden çökkünlük yaşar (İdiz 2009). Hakaret etmek, sürekli eleştirmek, dalga geçmek, küfür etmek, yapmak istenilen herhangi bir aktiviteyi engellemek, isim takmak, kadının aile ve arkadaşlarıyla görüşmesini engellemek, kadını çocuklarından ayırmakla tehdit etmek, ait olduğu topluluk, etnik köken ya da dini aşağılamak, özgüven ya da özsaygıyı düşürmeye yönelik iddia ve suçlamalarda bulunmak psikolojik şiddet kapsamına giren davranışlardır (Işıloğlu 2006, Yeniocak 2011).

2.4.3 Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet ekonomik kaynakların kadınlar üzerinde yaptırım ve kontrol sağlamak amacıyla düzenli bir şekilde kullanımıyla gerçekleşir (Temiz 2008). Bu şiddet türü kadınları yoksullaştırır, diğerlerine bağımlı hale getirir ve kadınların hayatını önemli derecede etkiler (Fawole 2008). Gökkaya'ya göre (2011) kadınların ekonomik bağımlılığı, fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddetin nedenlerinden birisi olarak değerlendirilir.

Kadının çalışmasının engellenmesi, zorla çalıştırılması, ailenin ekonomik durumu ile ilgili bilgi verilmemesi ya da kadının fikrinin sorulmaması, iş hayatındaki yükselmelere engel olunması, kadının maaşına el konulması, işini olumsuz etkileyecek müdahalelerde bulunulması, yeterince para verilmemesi, para harcama konusunda kısıtlanması, ihtiyaçların satın alınmasının engellenmesi, erkeğin çalışmayarak üzerine düşen yükümlülüğü yerine getirmemesi, kadının katkısının reddedilmesi, kadının ücretsiz ev işçisi olarak kullanılması, başlık parasıyla evlendirmek, mirastan yoksun bırakmak, nafaka ödememek gibi örnekler ekonomik şiddet kapsamına girer. (Casique ve Furegato 2006, Fawole 2008, Işık 2007, Xu ve diğ. 2005).

2.4.4 Cinsel Şiddet

Kadının cinsel organına saldırıda bulunulması, kadının isteği dışında cinsel ilişkiye girilmesi, doğum kontrolüne izin verilmeyerek kadınların hamile kalmaya zorlanması, kadınların seks işçiliği yapmaya ya da kürtaja zorlanması, cinsel yolla bulaşan hastalıkların bulaştırılması, enseste maruz bırakılma, sünnnet edilme gibi olaylar cinsel şiddet kapsamına girer (Gökkaya 2011, Gümüšoğlu 1998, Sanjel 2013).

2.5 Kadına Yönelik Şiddetin Sonuçları

Şiddetin kadın sağlığı üzerindeki etkisi çok fazladır. Dünya Sağlık Örgütü (2002) aile içi şiddetin ruhsal sonuçlarının alkol ve madde kötüye kullanımı, depresyon ve kaygı, yeme ve uyuma bozuklukları, utanç ve suçluluk duyguları, fobiler ve panik bozukluk, fiziksel hareketsizlik, düşük özgüven, travma sonrası stres bozukluğu, psikosomatik bozukluklar, sigara kullanımı, intihar girişimi, kendine zarar verici davranışlar ve korunmasız cinsel ilişki olduğunu belirtmektedir.

Şiddete maruz kalan kadınlarda fiziksel yaralanmalar, bilinç kaybı, ilaç ve alkol kötüye kullanımı, depresyon, kabuslar, güvensizlik, uyku sorunları, intihar girişimleri, sosyal geri çekilme, komplike baş ağrıları gibi belirtilerin sıklıkla görüldüğü ve bu bireylerin benlik saygısının daha düşük olduğu bildirilmektedir (Demir 2000, Muslu ve Erdem 2002).

Kadına yönelik aile içi şiddetin kadınların ruh sağlığı üzerindeki etkilerinin araştırıldığı bir çalışmada araştırmaya katılan kadınların yüzde 42.8'inin en az bir şiddet türünü yaşadığı, yüzde 34.9'unun hayatlarında en az bir kez fiziksel ya da cinsel şiddet yaşadıkları, yüzde 29.1'inin geçmiş bir yıl içerisinde fiziksel ya da cinsel şiddet yaşadıkları, yüzde 12'sinin ruh sağlığı sorunu bildirdikleri, bunun yanı sıra aile içi şiddet yaşayanların yaşamayanlara kıyasla daha fazla ruh sağlığı sorunu ve intihara yatkınlık bildirdikleri bulunmuştur (Vachher ve Sharma 2010).

Şiddetin pek çok çalışma ile ortaya konmuş olumsuz etkileri kadın konukevlerinde yapılan çalışmalarla da desteklenmiştir. Bu çalışmalardan birinde kadın konukevlerinden hizmet alan kadınlardan fiziksel, sözel ve cinsel şiddetin her üçünü de gören kadınların travmaya bağlı suçluluk, anksiyete, depresyon, olumsuz benlik ve hostilete puanlarının fiziksel ve sözel şiddetten sadece birine maruz kalan kadınlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur (Damka ve Kışlak 2009).

Şiddete maruz kalan ve kadın konukevinde kalan kadınlarla, şiddete maruz kalan ve eşleriyle birlikte yaşamaya devam eden kadınların ruhsal belirtilerinin karşılaştırıldığı bir çalışmada her iki grupta bulunan kadınların da somatizasyon, obsesif kompulsif özellikler, kişilerarası duyarlılık, depresyon, kaygı, öfke-düşmanlık, fobik anksiyete, paranoid düşünce, psikotizm, uyku ve yeme bozuklukları, suçluluk duyguları ile ilgili belirtiler ve genel belirti düzeyinin yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur (Gezen ve Oral 2013).

Kadına yönelik şiddetin yalnızca kadınlar üzerinde değil, çocuklar, aileler ve toplumlar üzerinde de fiziksel, psikolojik, ekonomik ve sosyal etkileri bulunmaktadır (Ergöçmen ve diğ. 2009).

2.6 Bilişsel Çarpıtmalar

Bilişsel davranışçı yaklaşıma göre kişinin duygularını belirleyen yaşadığı olay değil, yaşadığı olaylara ya da durumlara ilişkin düşünme biçimleridir. Bu yaklaşıma göre A noktası yaşanan olay, C noktası ise verilen duygusal yanıt olarak düşünüldüğünde, C'yi belirleyen B noktasında A olayı ile ilgili olarak yapılan yorumdur ve B noktasındaki yorum çoğu zaman otomatik düşünceler aracılığıyla gerçekleşir (Beck 1995). Otomatik düşüncelerin bazı bilişsel çarpıtmaları barındırması olasıdır. Beck (2001) bilişsel çarpıtmayı bilgi işleme sürecinin yanlış veya işlevsizliğine bağlı olarak yapılan aşırı genelleme, felaketleştirme gibi tutarlı biçimde yapılan düşünce hataları olarak tanımlar. Sıklıkla kullanılan bazı bilişsel çarpıtmalar zihin okuma, aşırı genelleme, falcılık, felaketleştirme, ya hep ya hiç biçiminde düşünmedir. "Benim karşıma hep kötü insanlar çıkacak" gibi bir otomatik düşünceye sahip olan bir kişinin "falcılık" gibi bir bilişsel çarpıtma yaptığından söz edilebilir.

Travmatik yaşam olaylarının arkasından kişilerde gözlemlenen olumsuz inançların oluşumunda olayın kendisi kadar kişinin olaya dair değerlendirmeleri, yani bilişsel süreçler de önemli bir role sahiptir (Yıldırım ve Tosun 2012).

İlgili yazında travmatik yaşam olayları ile bilişsel çarpıtmalar arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara rastlanmaktadır. Bu çalışma sonuçları bilişsel çarpıtmaların TSSB tanısı konmasında ve belirti şiddeti üzerinde yordayıcı gücünün olduğunu, ancak uzun dönemdeki tanıyı ve belirti şiddetini yordamadığını (Daniels ve diğ. 2011), yalnızca TSSB tanısı bulunan kadınların hem TSSB hem de madde bağımlılığı tanısı bulunan kadınlara göre daha az bilişsel çarpıtma yaptığını (Najavits ve diğ. 2004); Akut Stres Bozukluğu (ASB) tanısı almış kişilerin tanı almamış kişilere göre hem olumsuz olayların olma ihtimali hakkında, hem de bu olayların olumsuz sonuçları hakkında daha abartılı inançlara sahip olduklarını (Warda ve Bryant 1998) göstermektedir.

Yazında bilişsel çarpıtmalarla depresyon ve umutsuzluk arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalara da rastlanmaktadır. Bir araştırmada halen majör depresyonu olan hastaların yaptıkları bilişsel çarpıtmaların sıklığının mükemmeli tutum dışında, iyileşmiş depresyonu olan hastalarinkine göre anlamlı olarak daha fazla olduğu; iyileşen hastalarla

kontrol grubunun bilişsel çarpıtma düzeylerinin farklı olmadığı bulunmuştur (Cerit ve Coşkun 2012).

Benzer şekilde bilişsel çarpıtma düzeyinin depresyon ile pozitif (Dankberg 1999), umutsuzluk düzeyi ile negatif (Ağır 2007) bağıntı içerisinde olduğunu bulan ve yine bilişsel çarpıtmaların geleceğe yönelik iyimserlik ile negatif, depresyon ile pozitif bağıntı içerisinde olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar (Karagöz 2011, Nasir ve diğ. 2011) da bulunmaktadır.

Benzer şekilde bilişsel çarpıtma düzeyinin depresyon ve umutsuzluk düzeyi ile pozitif (Dankberg 1999, Ağır 2007) bağıntı içerisinde olduğunu bulan ve yine bilişsel çarpıtmaların geleceğe yönelik iyimserlik ile negatif, depresyon ile pozitif bağıntı içerisinde olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar (Karagöz 2011, Nasir ve diğ. 2011) da bulunmaktadır.

2.7 İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar

İlgili yazında ilişkilere ilişkin yapılan bilişsel çarpıtmaların depresyon düzeyi ile olan ilişkisini araştıran bazı çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalardan birinde depresyonda olan ergenlerin depresyonda olmayan ergenlere göre aileleriyle olan ilişkilerinde kural, kısıtlama ve haksızlığa dair daha fazla abartılı inanca sahip oldukları; ancak depresyonu olmayan ergenlerin mükemmel evlat olma ile ilgili bilişsel çarpıtmalarının depresyonda olanlara göre daha fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca hem ergenlerin hem de anne-babaların depresyon düzeyleri ile aile ilişkilerine ilişkin bilişsel çarpıtmaları arasında anlamlı ve pozitif ilişki bulunmuştur (Eryüksel ve Akün 2003). Depresyon ölçütlerini karşılayan kadınların kontrol grubuna göre daha fazla işlevsiz ilişki inançlarına sahip olduğunu bulan bir çalışmada bu işlevsel olmayan ilişki inançları “anlaşmazlık yıkıcıdır”, “zihin okumanın beklenmesi”, “eşler değişmez” ve “cinsellikte mükemmeliyetçilik” şeklindedir (Uebelacker ve Whisman 2005). Üniversite öğrencilerinde de ilişkiye ilişkin gerçek dışı inançların depresif belirtilerle ilişkili olduğu bulunmuştur (Cash 1984).

Umutsuzluk ile ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaları inceleyen bir çalışmada üniversite öğrencilerinin ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtma düzeylerinin kaygı ve umutsuzluk düzeyleri ile ilişkili olmadığı, ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaların 21-25 yaş arasında diğer yaş gruplarına göre anlamlı olarak yüksek olduğu, ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmadığı bildirilmiştir (Çoban ve Karaman 2013).

Bir çalışmada başa çıkma yöntemleri ile ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar arasındaki ilişki incelenmiş ve yakınlıktan kaçınmanın en güçlü yordayıcısının kaçınma, gerçekçi olmayan ilişki beklentisinin en önemli yordayıcısının sosyal destek arama ve zihin okuma alt boyutunun en önemli yordayıcısının kendini suçlama olduğu bulunmuştur (Çoban 2013).

İlgili yazında ilişkiler özelindeki bilişsel çarpıtmaların evlilik doyumu, evlilik ilişkisi ve çatışması ile olan ilişkisinin araştırıldığı çalışmaların da olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda gerçekçi olmayan ilişki beklentisinin evlilik doyumunu yordadığı (Güven 2005); düşük evlilik uyumu olan çiftlerin yüksek evlilik uyumu olan çiftlere göre ilişkilere dair daha fazla işlevsiz düşünceye sahip oldukları (Hamamcı 2005) bulunmuştur. Bir çalışmada ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaların evlilik çatışmasını yordamadığı bulunurken (Ebrahimi ve diğ. 2012); başka bir çalışmada ise evlilik çatışması yaygınlığı ile gerçekçi olmayan ilişki beklentisi, zihin okuma ve yakınlıktan kaçınma alt boyutları arasında ve evlilik çatışması sıklığı ile zihin okuma alt boyutu arasında yüksek düzeyde pozitif ilişki olduğu, ayrıca ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaların evlilik çatışması yaygınlığını yordamada diğer etmenlerin arasında üçüncü sırada olduğu bulunmuştur (Erok 2013).

Yalnızlık düzeyi ile ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar arasında ilişki olduğunu gösteren çalışmalar da bulunmaktadır. Bir çalışmada öğrencilerin yakınlıktan kaçınma bilişsel çarpıtmalarının yalnızlık düzeyi ve cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı derecede fark gösterdiği bulunurken, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre ve düşük düzeyde yalnızlık hissedenenlerin yüksek düzeyde yalnızlık hissedenerlere göre daha fazla zihin okuma çarpıtması kullandıkları sonucuna varılmıştır (Kılınç ve Sevim 2005). Başka bir çalışmada ise ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtma düzeyi arttıkça benlik saygısının düştüğü, yalnızlık düzeyinin ise arttığı görülmüştür (Turan 2010). Hamamcı ve Duy (2007) ise yakınlıktan kaçınma alt etmeni ile yalnızlık arasında ilişki olduğunu bulmuştur.

İlişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalarla ilişkili olup olmadığı araştırılan başka bir konu ise zorbalık eğilimidir. Bir çalışmada zorba davranışların ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalarla anlamlı bir ilişkisinin olmadığı sonucuna ulaşılrken (Şahin ve Sarı 2010), başka bir çalışmada ise siber zorbalık ve mağduriyetin ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ölçeğinin alt boyutları olan yakınlıktan kaçınma, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okuma ile pozitif bağıntı içerisinde olduğu bulunmuştur (Çetin ve diğ. 2011).

İlişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaların sorunlu internet kullanımını yordadığını gösteren çalışmalara da rastlanmaktadır. Yapılan iki çalışmada ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaların sorunlu internet kullanımını yordadığı bulunmuştur (Kalkan 2012, Çelik ve Odacı 2013).

Psikodramanın ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtma düzeyine olan etkisinin araştırıldığı bir çalışmada, psikodrama derslerine katılan grubun üyelerinin kontrol grubu üyeleri ile karşılaştırıldığında ilişkilere dair bilişsel çarpıtmalarının azaldığı, sonraki ölçümde de benzer sonuçlar alındığı görülmüştür (Hamamcı 2002).

2.8 Travmatik Stres

Klinik yazınında travma, güçsüz olanın ızdırap çektiği, kurbanın ezici güçler tarafından çaresiz bırakıldığı bir durum olarak tanımlanmaktadır (Sitler 2009). Fiziksel travmanın tıbbi içeriğinden ayrı olarak psikolojik içeriği ile travma, çarpışma, cinsel taciz ve doğal afet gibi yıkıcı yaşam olaylarına maruz kalma ile ortaya çıkar (Weathers ve Keane 2008). Bu tür olaylar, deneyimleyen her birey için aynı sonucu doğurmadığından, bu olaylar potansiyel travmatik olaylar olarak isimlendirilir. Bu bağlamda kadına yönelik şiddet yaşantısı da potansiyel travmatik olay olarak değerlendirilebilir.

Ruhsal travma ise; beklenmedik olan, kişide korku, dehşet, çaresizlik hisleri uyandıran, ölüm ya da vücut bütünlüğünün bozulması yönünde tehdit edici, yaşayan kişiyi çaresiz bırakan olaylarla tanımlanır (Weathers ve Keane 2008). Kişinin yaşamına ya da beden bütünlüğüne yönelik tehdit, şiddet ya da ölümlerle karşı karşıya gelmesi travmayı olağan olumsuz yaşantılardan ayırır (Herman 1992, Türksoy 2003). Yaşamsal bütünlüğü tehdit etmesi ruhsal travmaların nesnel yönü iken, kişinin olay esnasında korku, dehşet, çaresizlik yaşaması olayın öznel yönüdür. Ruhsal travmalarda, kişi bu olayı yaşayabilir, olaya tanık olabilir ya da bu olayın kendisi için önemli birinin başına geldiğini öğrenebilir.

Potansiyel travmatik olaylar her bireyi aynı şekilde etkilemez. Kişinin travmaya yanıtını belirleyen travma öncesi, travmaya ve travma sürecine ait ve travma sonrası bazı özellikler vardır. Travma öncesinde kişinin psikiyatrik bozukluk öyküsü, çocukluk çağı travmaları, ebeveyn yokluğu, çocukluk ya da ergenlikte davranım bozukluğu, 10 yaşından küçükken anne baba ayrılığı, nörotik yapı, içe dönüklük, özgüven düşüklüğü ve kadın olmak gibi daha çok bireye ait olan özelliklerin TSSB gelişimi için risk oluşturduğu görülmektedir (Türksoy 2003). Travmaya ait özellikler travmanın şiddeti, süregelen ya da kesitsel ve bireysel ya da toplumsal olmasıdır (Türksoy 2003). Travma sonrasına ait

özellikler ise kişinin sahip olduğu ve kullanabildiği ekonomik, sosyal ve fiziksel kaynaklarla ilgilidir.

Yatılı olarak psikiyatrik tedavi görmekte olan 102 kadın hastanın yaşam boyu aile içi şiddete maruz kalma sıklığına ve şiddet türlerinin hastalık tanısı ve seyrine etkisini inceleyen bir araştırmada tüm şiddet türleri ile Travma Sonrası Stres Bozukluğu tanısının varlığı arasında ve sözel şiddet ile intihar girişiminde bulunma arasında ilişki bulunmuştur (Temiz ve diğ. 2014).

2.9 Depresyon

Depresyon, şiddete maruz kalan kadınlarda görülebilecek önemli ruhsal bozukluklar arasındadır. Bir araştırmada şiddete maruz kalan kadınların Beck Depresyon Ölçeği'nden aldıkları puan şiddete maruz kalmayan kadınlara göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur (Ünal 2010). Yine yaşadıkları şiddet nedeniyle kadın konukevinde kalmakta olan kadınların depresyon düzeylerinin araştırıldığı bir yüksek lisans tez çalışmasında araştırmaya katılan kadınların yüzde 67.7'sinin yoğun depresif belirtiler yaşadıkları bulunmuştur (Çiftçi 2007). Başka bir çalışmada da eşlerinin psikolojik ve fiziksel şiddetine maruz kalan kadınların şiddete maruz kalmayanlara göre yaklaşık 3 kat daha fazla olası depresyon tanısı aldıkları bulunmuştur (Bilgili Aykut 2005).

2.10 Umutsuzluk

Umut kelimesi Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde ummaktan doğan duygu, ümit, bu duyguyu veren kimse veya şey, olması beklenen ya da olacağı düşünülen şey; umutsuzluk ise umutsuz olma durumu, meyusiyet olarak tanımlanmaktadır. Birey umutlu olduğunda gelecekle ilgili olumlu inançları söz konusu olup beklentilerinin gerçekleşeceğini düşünürken, umutsuz olduğunda ise beklentilerinin gerçekleşmeyeceği düşüncesi hakimdir (Konukbay 2005).

Umutsuzluğun bilişsel yapısında; gelecekle ilgili duygular, motivasyon kaybı ve geleceğe dair olumsuz beklentiler umutsuzluğun boyutlarını oluşturmaktadır (Beck ve diğ. 1974). Bilişsel yaklaşıma göre bir bireyin umutsuzluk ya da diğer duyguları yaşamasının temelinde olayların kendisi değil, kişinin bu olaylar hakkındaki yorumu belirleyici olmaktadır. Bu yorumun ortaya çıkmasında ise bilişsel üçlü, yani kişinin kendisine, dünyaya ve geleceğine dair işlevsiz düşünceleri etkilidir (Beck ve diğ. 2006).

Umutsuzluğun depresyon ve intihar davranışı için yordayıcı özellikte olduğu, ayrıca intihar girişimi ve düşüncesi açısından risk etmeni olduğu bulunmuştur (Beck ve diğ. 2006). Depresyondaki hastaların %78'den fazlasının gelecek konusunda umutsuz olduğunu belirtmiştir (Beck 1967).

Yazında kadın konukevinde kalan kadınların umutsuzluk düzeyleri ile ilgili yapılan çalışmalara rastlanmaktadır. Bir çalışmada şiddet yaşamış ve kadın konukevinde kalmakta olan kadınların düşük düzeyde umutsuzluk belirtileri gösterdikleri bulunmuştur (Çiftçi 2007). Başka bir çalışmada da duygusal ve fiziksel şiddete maruz kalmış ve kadın konukevinde kalmakta olan kadınlar ile şiddet yaşamamış ve eşiyle birlikte yaşamakta olan kadınların umutsuzluk düzeyleri karşılaştırılmış, iki grubun umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı fark bulunamamış ve bu durumun kadın konukevinde kalmakta olan kadınların şiddete maruz kaldıkları ortamdan uzaklaşmış olmalarına bağlanabileceği belirtilmiştir (Özcan 2009).

3 YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Tipi

Kesitsel olan bu araştırmada ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar, travmatik stres, depresyon, umutsuzluk ile yaş ve eğitim durumu gibi demografik özellikler arasındaki ilişki incelendi.

3.2 Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Bu araştırma verileri Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı olan ve Kocaeli ve İstanbul'da bulunan üç kadın konukevinde Temmuz 2013 ve Nisan 2014 tarihleri arasında toplandı.

3.3 Örneklem

Araştırma örneklemini Kocaeli ve İstanbul'da bulunan üç kadın konukevinde kalan okur-yazar, 18 yaş ve üstü, en az bir şiddet türüne maruz kalmış olan ve zihinsel engel ya da psikotik bozukluk tanısı almamış 79 kadın oluşturdu. Veri toplama aşamasında 80 kadın ile görüşüldü, 1 kişinin hiç bir şiddet türüne maruz kalmadığını belirtmesi üzerine bu kişiden alınan veri araştırmaya dahil edilmedi. Ölçekler araştırmacının yaptığı birebir görüşmeler ile dolduruldu.

3.4 Etik Kurul Onayı

Bu araştırma için Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 2013/186 protokol kodu ile onay alındı.

3.5 Araştırma Anketi

3.5.1 Sosyodemografik Bilgi Formu

Araştırmada kullanılan 16 soruluk sosyodemografik bilgi formu, katılımcıların demografik bilgilerini toplamak ve ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtma düzeylerine etki edebilecek yaş, eğitim durumu, ekonomik durum algısı gibi değişkenleri tespit edebilmek amacıyla hazırlandı. Bu form aracılığıyla demografik özellikler dışında, yaşanan şiddet türleri ve şiddet kaynakları, ayrıca kadın konukevi hizmeti ile ilgili görüşleri içeren bilgiler de toplandı.

3.5.2 Travmatik Stres Belirti Ölçeği

Travmatik Stres Belirti Ölçeği Başoğlu ve ark. (2001) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek 23 maddeden oluşur ve kişiler son 1 ay için kendilerini dörtlü likert tipi olan bu ölçek üzerinde değerlendirir. Her maddeye verilen yanıt 0 ile 3 arasında puanlandırılır. Toplam puan ölçeğin sonucunu verir. İlk 17 maddede DSM-IV-TR ölçütlerine göre TSSB belirtileri sorgulanırken, son 6 madde depresyon belirtilerini ölçer. Ölçeğin kesme noktası travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) için 25 iken, TSSB ve major depresyon (MD) için 38'dir. Katılımcılar ölçekteki soruları şiddet yaşantılarını düşünerek cevapladılar.

3.5.3 Beck Depresyon Ölçeği

Depresif belirti varlığını belirlemek için Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) kullanıldı. Beck Depresyon Ölçeği Beck ve arkadaşları (1961) tarafından geliştirilmiştir. Türkiye'de ise geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Tegin (1980) ve Hisli (1988) tarafından yapılmıştır. Beck Depresyon Ölçeği 21 maddeden oluşmaktadır ve bir öz bildirim ölçeğidir. Kişiden son 1 haftadır kendini nasıl hissettiğini en iyi ifade eden seçeneği işaretlemesi istenir. Her madde 0 ile 3 arasında puan alır. Bu puanların toplanmasıyla depresyon puanı elde edilir. Ölçekten alınan puanlar 0 ile 63 arasında değişmektedir. Ölçeğin kesme puanı 17'dir. Ölçekten alınan 17 ya da üzeri puan kişinin depresyon tanısı alabileceğini gösterir. Toplam puan yükseldikçe depresif belirti düzeyinin yükseldiği düşünülür (Aydemir ve Köroğlu 2012).

3.5.4 Beck Umutsuzluk Ölçeği

Beck Umutsuzluk Ölçeği, Beck ve arkadaşları (1974) tarafından geliştirilmiş olup, kişilerin geleceğe ilişkin beklentilerini ve karamsarlık düzeyini ölçmeyi amaçlayan bir ölçektir. Türkiye'deki geçerlik ve güvenilirlik çalışması Seber (1991) ve Durak (1994) tarafından yapılmıştır. Bu ölçek 20 maddeden oluşmaktadır ve geleceğe ilişkin duygu ve düşüncelerle ilgili ifadelerden oluşmaktadır. Birey kendisine uygun gelen ifadeler için "evet", uygun olmayan ifadeler için "hayır" şikkını işaretler. Ölçeğin değerlendirilmesinde 2, 4, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 17, 18, 20. sorulara verilen cevap evet ise 1, hayır ise 0 puan; 1, 2, 5, 6, 8, 10, 13, 15 ve 19. sorulara verilen cevaplar hayır ise 1, evet ise 0 puan verilmektedir. Ölçeğin 3 alt boyutu bulunmaktadır. 1, 5, 6, 13, 15 ve 19. maddeler gelecekle ilgili duygular alt boyutunu; 2, 3, 9, 11, 12, 16, 17 ve 20. maddeler motivasyon kaybı alt boyutunu, 4, 7, 8, 10, 14 ve 18. maddeler ise gelecekle ilgili beklentiler alt boyutunu oluşturmaktadır (Seber 1991, Durak 1994). Ölçekten alınan puanın yüksek olması kişinin umutsuzluğunun yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçekten

alınan 0-3 arası puan hiç ya da minimal umutsuzluğu, 4-8 arası puan düşük umutsuzluk düzeyini, 9-14 arası puan orta düzeyde umutsuzluğu, 15 puan ve üzeri ise yüksek umutsuzluk seviyesini belirtmektedir (Savaşır ve Şahin 1997).

3.5.5 İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği

Hamamcı (2002) tarafından geliştirilen bu ölçek, bireylerin kişiler arası ilişkilerinde sahip oldukları bilişsel çarpıtmaları değerlendirir. Bireyin ilişki içerisinde olduğu kişinin kim olduğuyla ilgili bir sınırlandırma söz konusu değildir. Ölçek beşli likert tiptedir ve 19 bilişsel çarpıtma ifadesinden oluşmaktadır. Her maddeden 1 ile 5 arasında bir puan alınır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 95, en düşük puan 19'dur. Ölçekten alınan puan yükseldikçe ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtma düzeyinin yükseldiği düşünülür. Ölçek yakınlıktan kaçınma (1., 2., 3., 4., 10.,12., 13. ve 19. maddeler), gerçekçi olmayan ilişki beklentisi (5., 9., 11., 14., 15., 16., 17. ve 18. maddeler) ve zihin okuma (6., 7. ve 8. maddeler) olmak üzere 3 etmen içermektedir (Hamamcı ve Büyüköztürk 2003).

3.6 Veri Çözümlemesinde Kullanılan Yöntemler

Araştırmada toplanan veriler, SPSS 20 paket programı kullanılarak çözümlendi. Veri çözümlemesinde öncelikle demografik bilgilerin sıklık, ortalama ve standart sapma değerleri çizelge halinde verildi. Katılımcıların ölçeklerden aldıkları en düşük ve en yüksek puanlar, puan ortalamaları ve standart sapmaları hesaplandı. Ardından demografik bilgi formunda yer alan sürekli değişkenlerin İİBÇÖ ve alt etmenleri ile olan ilişkisi verilerin normal dağılıma uymaması nedeniyle Spearman Bağlantı Testi ile incelendi. Demografik bilgi formunda yer alan kategorik değişkenlerden bazılarının İİBÇÖ ve alt etmenleri ile olan ilişkisi ise Mann Whitney U testi ile incelendi.

Travmatik stres, depresyon ve umutsuzluk puanlarının İİBÇÖ ve alt etmenleri ile olan ilişkisi de verilerin normal dağılıma uymaması nedeniyle Spearman Bağlantı Testi ile incelendi. Son olarak İİBÇÖ ile ilişkili bulunan değişkenlerin toplam etkilerine bakıldığında hangi değişkenin yordayıcı gücünün olduğunun bulunması için lojistik regresyon uygulandı.

4 BULGULAR

4.1 Demografik Bilgiler

Çizelge 4.1.'de gösterildiği üzere araştırma örneklemini 79 kadından oluştu. Araştırmaya katılan kadınların yaş ortalaması 31,7 (SS=9.0), eğitim aldıkları yıl ortalaması 6,6 (SS=3,9) olarak bulundu. Araştırmaya katılan kadınların kadın konukevinde kalış sürelerinin ortalamasınının 9,0 hafta olduğu görüldü (SS=15,4). Standart sapma puanının ortalamadan büyük olması verilerin normal dağılıma uymaması ile açıklandı. Örneklemini oluşturanların % 60,8'i evli (n= 48), % 11,4'ü bekar (n= 9), %16,5'i boşanmış (n=13), % 3,8'i dul (n=3) ve % 7,6'sı ise imam nikahıyla (n=6) birliktelik yaşamaktaydı.

Örneklemin % 25,3'ü bir mesleğinin olduğunu belirtti (n=20). Kadınların % 7,6'sı bir işte çalışmakta iken (n=6), % 29,1'i (n= 23) ise kadın konukevine gelmeden önce bir işte çalışmakta olduğunu bildirdi. Katılımcıların % 69,6'sı (n= 55) ekonomik durumunun düşük olduğu, %2 9,1'i ekonomik durumunun orta (n= 23), %1,3'ü ise yüksek (n=1) olduğu görüşündeydi.

Evlenmiş olan 70 kadının % 17,1'i (n=12) kendi isteği ve ailesinin rızasıyla, % 30'u (n=21) kendi isteğiyle ve kaçarak, % 27'si (n=19) görücü usulü ile, % 17,1'i (n=12) aile zoru ile ve % 8.6'sı (n=6) eş zoru ile evlendiğini bildirdi. Araştırmaya katılan kadınların % 17,7'si (n=14) çocuk sahibi değilken, % 32,9'u (n=26) 1 çocuk, % 27,8'i (n=22) 2 çocuk, % 12,7'si (n=10) 3 çocuk, % 6,3'ü (n=5) 4 çocuk ve % 2,6'sı (n=2) 5 ya da daha fazla sayıda çocuk sahibiydi. Katılımcıların % 20,3'ünün (n=16) yanına almak isteyip de alamadığı en az 1 çocuğu vardı. Örneklemin % 45,6'sı (n=36) daha önce de kadın konukevinde kalmış olduklarını; % 48.1'i (n=38) aldıkları hizmetin iyi olduğunu belirtti.

Araştırmaya katılan kadınların % 94,9'u (n=75) fiziksel şiddet, % 97,5'i (n=77) duygusal şiddet, % 86,1'i (n= 68) ekonomik şiddet, % 65,8'i (n= 52) cinsel şiddet gördüklerini belirtti. Bununla beraber kişilerin % 58,2'si (n=46) şiddet türlerinin hepsine maruz kaldıklarını bildirdi. Katılımcıların % 84,8'i (n=67) partnerlerinden, % 49,4'ü (n=39) ailelerinden, % 19'u (n=15) eşlerinin ailesinden, % 5,1'i ise (n=4) diğer kişilerden şiddete maruz kaldıklarını belirtti. Diğer kişilerin arkadaş ve iş arkadaşları olduğu ifade edildi. Örneklemin % 57'sinin (n=45) ailesinde şiddet gören başka kadın ya da kadınlar da vardı.

Çizelge 4.1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

Sosyodemografik Bilgiler	Sayı	Yüzde	Ort.	SS
Yaş	79		31,7	9,00
Eğitim Aldığı Yıl	79		6,61	3,91
Kadın Konuk Evinde Kalış Süresi (Hafta)	79		9,02	15,37
Medeni Durum				
Evli	48	60,8		
Bekar	9	11,4		
Boşanmış	13	16,5		
Dul	3	3,8		
İmam Nikahı	6	7,6		
Mesleği Olanlar	20	25,3		
Bir İşte Çalışmakta Olanlar	6	7,6		
Kadın Konuk Evine Gelmeden Önce Çalışıyor Olanlar	23	29,1		
Ekonomik Durum Algısı				
Düşük	55	69,6		
Orta	23	29,1		
Yüksek	1	1,3		
Evlenme Şekli				
Kendi isteği ve ailesinin rızası ile	12	17,1		
Kendisi isteğiyle ve kaçarak	21	30,0		
Görücü usulü	19	27,0		
Aile zoru ile	12	17,1		
Eş zoru ile	6	8,6		
Çocuk Sayısı				
0	14	17,7		
1	26	32,9		
2	22	27,8		
3	10	12,7		
4	5	6,3		
5+	2	2,6		
Yanına Alamadığı çocuk				
Var	16	20,3		
Daha Önce Kadın Konuk Evinde Kalma Durumu				
Kaldı	36	45,6		

Çizelge 4.1. (devam) Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

Sosyodemografik Bilgiler	Sayı	Yüzde
Fiziksel Şiddete Maruz Kalan	75	94,9
Duygusal Şiddete Maruz Kalan	77	97,5
Ekonomik Şiddete Maruz Kalan	68	86,1
Cinsel Şiddete Maruz Kalan	52	65,8
Tüm Şiddet Türlerine Maruz Kalan	46	58,2
Şiddet Kaynağı		
Partner	67	84,8
Aile	39	49,4
Eşin ailesi	15	19,0
Diğer	4	5,1
Ailede Şiddete Maruz Kalan Başka Kadın Varlığı	45	57,0
Hizmet Kalite Algısı		
Çok Yetersiz	4	5,1
Yetersiz	16	20,3
Kararsızım	12	15,2
İyi	38	48,1
Çok İyi	9	11,4

4.2 İİBÇÖ, TSBÖ, BDÖ ve BUÖ Puanları

Örneklemin ölçeklerden aldıkları en düşük ve en yüksek puanlar, puan ortalamaları ve standart sapmaları Çizelge 4.2’de verildi. Katılımcıların İİBÇÖ’den aldıkları puan ortalaması 65,2 (SS=13,9) ; TSBÖ’den 41,0 (15,7); BDÖ’den 20,7 (SS=10,6) ve BUÖ’den 7,2 (SS=4,4) idi.

Çizelge 4.2. Katılımcıların Ölçek Puanları

Ölçekler	Ort ± SS	Aralık
İİBÇÖ	65.2 ± 13.9	27.0-93.0
İİBÇÖ-Faktör 1	27.5 ± 6.9	11.0- 39.0
İİBÇÖ-Faktör 2	28.1 ± 7.2	9.0 - 40.0
İİBÇÖ-Faktör 3	8.5 ± 2.9	3.0 - 12.0
BDÖ	20.7 ± 10.6	0.0- 52.0
TSBÖ	41.0 ± 15.7	4.0 - 68.0
BUÖ	7.2 ± 4.4	2.0 – 19.0

İİBÇÖ: İlişkilere ilişkin bilişsel çarpıtma ölçeği, BDÖ: Beck depresyon ölçeği, TSBÖ: Travma sonrası stres ölçeği, BUÖ: Beck umutsuzluk ölçeği.

4.3 Sosyodemografik Bilgi Formunda Yer Alan Sürekli Değişkenler ile İİBÇÖ ve Alt Etmenleri Arasındaki İlişki

Sosyodemografik bilgi formunda yer alan sürekli değişkenler ile İİBÇÖ ve İİBÇÖ’nün alt etmenleri arasındaki ilişki, verilerin normal dağılıma uymaması nedeniyle Spearman Bağlantı Testi ile incelendi (Çizelge 4.3).

Örneklemin eğitim aldığı yıl ile ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar ve İİBÇÖ alt etmenlerinden gerçekçi olmayan ilişki beklentisi arasında negatif yönde, orta düzeyde ve ileri derecede anlamlı ilişki (sırasıyla; $r=-.385$, $p<.01$; $r=-.435$, $p<.01$) bulundu. İİBÇÖ’nün yakınlıktan kaçınma ve zihin okuma alt etmenleri ile eğitim alınan yıl arasında ise negatif, düşük düzeyde ve anlamlı ilişki (sırasıyla, $r= -.287$, $p<.05$; $r= -.280$, $p<.05$) olduğu görüldü.

Kadın konukevinde kalış süresi ile İİBÇÖ’nün zihin okuma alt etmeni arasında negatif, düşük düzeyde ve ileri derecede anlamlı ilişki ($r=-.296$, $p<.01$) ve yine kalış süresi ile gerçekçi olmayan ilişki beklentisi arasında negatif, düşük düzeyde ve anlamlı ilişki ($r= -.241$, $p<.05$) bulundu.

Çizelge 4.3. Sürekli Değişkenler ile İİBÇÖ ve Alt Etmenleri Arasındaki İlişki (n=79)

	Yaş	Eğitim Süresi	Ekonomik Durum Algısı	Çocuk Sayısı	Kalış Süresi	Hizmet Kalite Algısı
	r	r	r	r	r	r
İİBÇ	-.126	-.385**	-.058	.148	-.212	-.020
Yakınıktan Kaçınma	-.169	-.287*	-.013	.139	-.138	-.071
Gerçekçi Olmayan İlişki Beklentisi	-.132	-.435**	.136	.118	-.241*	.134
Zihin Okuma	-.086	-.280*	.098	.041	-.296**	-.140

*p<.05, **p<.01

4.4 İİBÇÖ ve Alt Etmenlerinin Bazı Kategorik Değişkenler Bakımından İncelenmesi

Katılımcıların İİBÇÖ toplam puanlarının ve İİBÇÖ'nün yakınıktan kaçınma, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okuma alt faktörlerinden aldıkları puanların bazı kategorik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermedikleri Mann Whitney U testi ile incelendi (Çizelge 4.4).

Meslek sahibi olan kadınlarla meslek sahibi olmayan kadınların İİBÇÖ ve alt etmen puanlarının birbirinden anlamlı olarak farklılaşmadığı bulundu.

Demografik bilgi formunda toplanan verilere göre katılımcılar evli olanlar (resmi nikah ve imam nikahıyla) ve olmayanlar (dul, boşanmış, bekar) şeklinde iki gruba ayrıldı. Yapılan çözümlemede evli kadınların İİBÇÖ ve alt etmenlerinden aldıkları puanlar evli olmayan kadınlardan farklı bulunmadı.

Evlenme şekli kişilerin isteğinin olup olmasına bağlı olarak iki kategoride toplandı. “Kendi isteğimle ve ailemin rızasıyla” ve “kendi isteğimle ve kaçarak” seçenekleri “kendi isteğiyle evlenenler” başlığı altında ve “görücü usulü”, “ailemin zoruyla” ve “eşimin zoruyla” seçenekleri “kendi isteği dışında evlenenler” başlığı altında

toplandı. Kendi isteğiyle evlenen kadınlarla kendi isteği dışında evlenen kadınların İİBÇÖ ve alt etmen puanları arasında anlamlı fark bulunmadı.

Yanına alamadığı çocuğu bulunan kadınların İİBÇÖ toplam puanı ve alt etmenlerden zihin okuma çarpıtması puanları yanına alamadığı çocuğu bulunmayanlara göre anlamlı olarak daha yüksek bulundu (sırasıyla, $U=339.500$, $p<.05$; $U=316.500$, $p<.05$).

Çizelge 4.4. İİBÇÖ ve Alt Etmenlerinin Kategorik Değişkenler Bakımından Değerlendirilmesi

	İİBÇÖ	Yakınlıktan Kaçınma	Gerçekçi Olmayan İlişki Beklentisi	Zihin Okuma
	p	p	p	p
Meslek Var (n=20)	.813	.484	.163	.135
Meslek Yok n=59				
Evli (n=54)	.153	.122	.227	.080
Evli Değil (n=25)				
İsteğiyle Evlenen n=33	.427	.255	.706	.299
İsteğiyle Evlenmeyen n=37				
Yanına Alamadığı Çocuk Var (n=16)	.045*	.109	.056	.021*
Yanına Alamadığı Çocuk Yok (n=63)				

* $p<.05$, ** $p<.01$

4.5 İİBÇÖ ve Alt Etmenleri ile BDÖ, TSBÖ ve BUÖ Puanları Arasındaki İlişki

İİBÇÖ ve alt etmenlerinden alınan toplam puan ile Beck Depresyon, Travmatik Stres Belirti ve Beck Umutsuzluk Ölçekleri'nden alınan toplam puanlar arasındaki bağıntı verilerin normal dağılıma uymaması nedeniyle Spearman Bağıntı Testi ile incelendi (Çizelge 4.5).

TSBÖ toplam puanı ile İİBÇÖ ve alt etmenlerden yakınlıktan kaçınma ve gerçekçi olmayan ilişki beklentisi toplam puanları arasında pozitif , orta düzeyde ve ileri derecede anlamlı ilişki bulundu (sırasıyla, $r=.650$ $p<.01$; $r=.613$ $p<.01$; $r=.556$, $p<.01$). TSBÖ toplam puanı ile zihin okuma alt etmeni puanı arasında ise pozitif, yüksek düzeyde ve ileri derecede anlamlı ilişki olduğu görüldü ($r=.783$, $p<.01$).

BUÖ toplam Puanı ile İİBÇÖ ve yakınlıktan kaçınma alt etmeni toplam puanı arasında orta düzeyde, pozitif, ileri derecede anlamlı ilişki bulundu (sırasıyla; $r=.384$ $p<.01$; $r=.431$ $p<.01$). BUÖ Toplam Puanı ile gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okuma alt etmenleri arasında ise düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı ilişki saptandı ($r=.259$, $p<.05$; $r=.263$, $p<.05$)

BDÖ toplam puanı ile İİBÇÖ ve yakınlıktan kaçınma, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi, zihin okuma alt etmenleri toplam puanları arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve ileri derecede anlamlı ilişki vardı (sırasıyla, $r=.429$ $p<.01$; $r=.452$ $p<.01$; $r=.331$ $p<.01$; $r=.522$ $p<.01$).

Çizelge 4.5. İİBÇÖ ve Alt Etmenleri ile BDÖ, TSBÖ ve BUÖ Arasındaki İlişki

Değişkenler	BDÖ		TSBÖ	BUÖ
	n	r	r	r
İİBÇÖ Toplam Puanı	79	.429**	.650**	.384**
Yakınlıktan Kaçınma	79	.452**	.613**	.431**
Gerçekçi Olmayan İlişki Beklentisi	79	.331**	.556**	.259*
Zihin Okuma	79	.522**	.783**	.263*

*p<.05, **p<.01

4.6 Zihin Okuma ile İlişkili Etmenlerin Lojistik Regresyon ile Çözümlemesi

Yapılan Spearman Bağlantı Testi ve Mann Whitney U Testi sonucunda İİBÇ ve alt etmenlerinin bağlantı içerisinde olduğu değişkenler incelendiğinde en yüksek bağlantının travmatik stres puanı ile olduğu görüldü. İİBÇ ve alt etmenlerinin travmatik stres puanı ile olan ilişkisine bakıldığında ise en kuvvetli bağlantı zihin okuma ve travmatik stres puanı arasındaydı.

Zihin okuma alt etmeninin hem BDÖ, TSBÖ ve BUÖ puanları ile hem de eğitim yılı, kalış süresi ve yanına alamadığı çocuğun bulunup bulunmaması değişkenleri ile ilişkili olduğu bulundu. Bu değişkenlerin zihin okuma puanı üzerindeki yordayıcı gücünün anlaşılması amacıyla ve yordanan değişkenin normal dağılıma uymaması sebebiyle lojistik regresyon uygulanmasına karar verildi.

Bunun için, analize başlamadan önce yordanan değişken olan zihin okuma puanları, katılımcıların ölçekten aldıkları ortanca değeri referans alınarak 9'a kadar olan değerler düşük, 9 ve üstü değerler yüksek olacak şekilde düşük ve yüksek olmak üzere 2 kategoriye ayrıldı. Ardından iki kategorili bir değişken olan yanına alamadığı çocuğun bulunup bulunmaması değişkeni kukla değişkene çevrildi. Diğer bağımsız değişkenler ise sıralıydı. Bağımsız değişkenler modele zihin okuma ile arasındaki bağlantı en yüksek olandan başlanarak sırayla dahil edildi.

Lojistik regresyon sonuçlarına göre yordayıcı değişkenlerin modele dahil edilmediği ilk basamakta modelin zihin okuma kategorilerindeki bireyleri %58 oranında doğru tahmin edebildiği görüldü. Yordayıcı değişkenlerden TSBÖ puanının da denkleme dahil edildiği ikinci basamakta ise, modelin zihin okuma kategorilerindeki dağılımı doğru tahmin gücü %86'ya yükseldi.

Sonraki basamaklarda sırasıyla diğ er bağımsız değışkenler de modele eklendi, ancak modelin dağılımının tahmin gücünün anlamlı olarak artmadığı görüldü.

Çizelge 4.6.'da gösterildiğı üzere, sonuç olarak zihin okuma puanını yalnızca TSBÖ puanının yordadığı bulundu. Katılımcının TSBÖ puanının yükselmesinin, yüksek seviyede zihin okuma gösterme olasılığını yüzde 19 oranında arttırdığı (R.O.= 1,187; p<.01) görüldü. Ayrıca Nagelkerke R² uyum değıerinin de .704 olduğu saptandı. Bu değıer de modelin uyumunun iyi olduğunu gösterdi.

Çizelge 4.6. İİBÇÖ Puanını Yordayan Etmenlerin Lojistik Çözümleme İle Bulunması

İlişkili Etmen	R.O. (Exp beta)	(%95 GA)	p
TSBÖ	1.187	1.088-1.294	.000
BDÖ	1.027	.927-1.137	.610
Kalış Süresi	.969	.916-1.024	.264
Eğıitim Yılı	.988	.794-1.229	.913
Yanına Alamadığı Çocuk	.382	.044-3.286	.381
BUÖ	.939	.748-1.179	.588

5 TARTIŞMA

Bilişsel çarpıtmaların ruhsal bozukluklarla ilişkili olduğunu bulan çalışmalar yazında yer almaktadır. Ancak ilişkiler özelinde bilişsel çarpıtmaların ruhsal bozukluklarla ilişkisini inceleyen çalışmalar kısıtlı sayıdadır. Kadın konukevinde kalan ve şiddete maruz kalmış kadınların ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalarıyla ruhsal belirtileri arasındaki ilişkiyi araştıran bir çalışmaya ise yazında rastlanmadı.

Yapılan yazın taramasında, doğrudan kişilerarası ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ile depresyon, umutsuzluk ve travmatik stres düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların kısıtlı olduğu bulundu. Bulguların tartışılmasında ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaların diğer değişkenlerle ilişkisini inceleyen araştırmalara, ayrıca genel bilişsel çarpıtmalar ve depresyon, travmatik stres ve umutsuzluk arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara yer verildi.

5.1 Demografik Değişkenlerin Tartışılması

Çalışmaya katılan kadınların yaş ortalaması $31,70 \pm 9,00$ olarak bulundu (Bak. Çizelge 1). Yapılan çözümlenme sonucunda yaş değişkeni ile bilişsel çarpıtmalar arasında herhangi bir ilişkiye rastlanmadı. Turan (2010) da yaş değişkeninin üniversite öğrencilerinin ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalarını yordamadığını bulmuştur. Bu bulgular bilişsel çarpıtmaların yaş ile ilişkili olmadığını düşündürdü.

Çalışmamızda örneklemin eğitim yılı ortalaması $6,61 \pm 3,91$ olarak bulundu. Katılımcıların %49,4'ü 5 yıl ya da daha az eğitim aldıklarını belirtti. Kadın konukevinde kalan ve şiddete maruz kalmış kadınlarla yapılan iki ayrı çalışmada da katılımcıların yüzde 45,9'unun 5 yıl eğitim aldığı görülmüştür (Türkoğlu 2013, Akpınar 2013). Araştırmamızın bulguları örneklemin eğitim aldığı yıl toplamının bilişsel çarpıtma düzeyi ve bilişsel çarpıtmaların gerçekçi olmayan ilişki beklentisi alt boyutu ile negatif yönde ve ileri düzeyde; bilişsel çarpıtmaların yakınlıktan kaçınma ve zihin okuma alt boyutlarıyla negatif yönde ve anlamlı ilişki içerisinde olduğunu gösterdi. Bu bulguya göre, örneklemin eğitim düzeyi arttıkça ilişkilere ilişkin olarak yapılan bilişsel çarpıtmalar ve bilişsel çarpıtmaların alt etmenleri olan gerçekçi olmayan ilişki beklentisi, yakınlıktan kaçınma ve zihin okuma çarpıtmalarının azaldığı söylenebilir.

Hamamcı (2005) tarafından yürütülen ve evli çiftlerin ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalarının incelendiği çalışmada da üniversite mezunu çiftlerin ilköğretim ve lise

mezunu çiftlere göre daha az bilişsel çarpıtma yaptıkları, bilişsel çarpıtmaların üç alt etmeninde de aynı ilişkinin geçerli olduğu bulunmuştur. Araştırmacı bu durumu eğitimin kişilere sorun çözme becerisi kazandırdığı ve daha akılcı bir bakış açısı sunduğu şeklinde yorumlamıştır. İlişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaların araştırılmasında örneklem olarak genellikle üniversite öğrencileri ya da ergenler gibi belirli bir grubun seçildiği görülmektedir (Hamamcı 2002, Şahin ve Sarı 2010). Bu nedenle eğitim durumuyla ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar arasındaki ilişkiyi ayrıntılarıyla ortaya koyabilmek için yeni çalışmalara gereksinim olduğu düşünüldü.

Örneklemin yüzde 69.6'sı ekonomik durumunun yetersiz olduğu görüşündeydi. Bu bulgu ekonomik yetersizliğin kadın konukevinde kalmak için bir etmen olabileceğini düşündürdü. Çalışmamızda ekonomik durum algısı ile ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar ve alt etmenler arasında anlamlı ilişki olmadığı görüldü.

Katılımcıların yüzde 42.5'i resmi ya da imam nihahlı olarak evli olduğunu, evlilik yapanların yüzde 47.1'i ise kendi isteğiyle evlendiğini bildirdi. Bilişsel çarpıtmalar medeni duruma göre farklılık göstermezken, buna ek olarak kendi isteğiyle evlenen kadınların bilişsel çarpıtmaları kendi isteğiyle evlenmeyen kadınlardan farklı bulunmadı. Örneklemin medeni durumlarının ve evlenme şekillerinin dağılımı, en azından bizim örneklemimizde, şiddete maruz kalmanın medeni durum ya da evlenme şekli ile ilgili olmadığını düşündürdü.

Kadınlara kendilerine şiddet uygulayan kişinin kim olduğu sorulduğunda en sıklıkla partnerlerinden, daha sonra ailelerinden, eşlerinin ailesinden ve diğer kişilerden şiddete maruz kaldıklarını bildirdiler. Diğer kişilerin arkadaş ve iş arkadaşları olduğu öğrenildi. Yine dağılımlardan anlaşılacağı üzere şiddetin kaynağı yalnızca tek bir kişi ya da kurum değildi.

Dört şiddet türünü birden yaşayan kadınların oranının yüzde 58.2 olması şiddet türlerinin genellikle tek başına yaşanmadığını gösterdi. Yazındaki diğer çalışmalarda da bir şiddet türünün yaşanmasının diğer şiddet türlerini de beraberinde getirebildiği bulunmuştur (Çiftçi 2007, Çakır Parmaksızoğlu 2011, Turhan ve diğ. 2006). Bu durum failin kişiyi tek bir yaşam alanında kısıtlamak ya da istismar etmekle yetinmediğini, kişinin fiziksel, ekonomik ve sosyal tüm kaynaklarının fail tarafından kontrol altına alınmaya çalışıldığını düşündürdü. Çalışmamıza katılan kadınların yüzde 57'si ailelerinde şiddet maruz kalmış

başka kadınların da bulunduğunu bildirdi. Bu durum fail açısından şiddet yaşantısının öğrenilmiş bir davranış olabilmesiyle açıklanabilir.

Örneklemin yalnızca yüzde 25.3'ü bir mesleğinin olduğunu ifade etti. Erkan ve Bozgöz (2004) tarafından Diyarbakır'da bulunan bir kadın konukevinde yapılan çalışmada kadınların yüzde 64'ü mesleklerini ev hanımı şeklinde ifade etmiştir. Çalışmamızda mesleğinin olduğunu ifade eden kadınların oranının düşük olması kadınların çoğunluğunun "ev hanımı" olmayı meslek olarak görmediklerini düşündürdü. Araştırma sonuçlarına göre meslek sahibi olan kadınların bilişsel çarpıtma düzeyleri meslek sahibi olmayan kadınlardan farklı bulunmadı.

Çalışmamızda kadın konukevinde kalmakta iken çalışan kadınların oranı yüzde 7.6 ve kadın konukevine gelmeden önce çalışmakta olan kadınların oranı yüzde 29.1 şeklinde bulundu. Bu bulgu kadın konukevinde kalmaya başlayan kadınların önemli bir kısmının işten ayrıldıklarını ve kadınların çalışarak hayatlarını yeniden kurmalarında karşılarında bir engel olabileceğini düşündürdü.

Katılımcıların bilişsel çarpıtma düzeyleri sahip olunan çocuk sayısına göre farklılık göstermedi. Kadınların yüzde 20.3'ünün yanına almak istediği halde alamadığı, yani ayrı kalmak durumunda olduğu çocuğu vardı. Yanına almak istediği halde alamadığı çocuğu olan kadınların diğer kadınlara göre genel olarak ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaları ve zihin okuma çarpıtmasını daha fazla yaptıkları bulundu.

Araştırma bulguları katılımcıların kadın konukevinde kalış ortalamalarının 9.0 ± 15.4 hafta olduğunu gösterdi. Kadın konukevinde kalış süresi arttıkça gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okuma çarpıtmalarının daha az yapıldığı bulundu. TSSB belirti şiddeti ve kadın konukevinde kalış süresinin kadın konukeviden ayrıldıktan sonra yeniden maruz kalınan şiddet düzeyindeki rolünü araştıran bir çalışmada, yeniden maruz kalınan şiddet düzeyinin TSSB belirtileriyle pozitif, kalış süresi ile negatif bağıntı içerisinde olduğu bulunmuştur (Perez ve diğ. 2012). Benzer şekilde bizim çalışmamızda şiddet yaşanan ortamdaki uzaklaşmanın üzerinden geçen süre arttıkça gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okuma çarpıtmalarının azaldığı görüldü. Şiddete maruz kalınan ortamdaki uzaklaşmanın kişinin genel iyilik haline katkı sağlayacağı, bu sebeple de kişinin daha az bilişsel çarpıtma yapabileceği düşünülse de, bu bulgunun tesadüfi olmadığını kanıtlanabilmesi için yeni araştırmalara gereksinim duyulmaktadır.

Başka bir bulgu ise araştırmaya katılan kadınların yüzde 45.6'sının daha önce de en az bir kez kadın konukevinde kalmış olmasıydı. Ancak şiddete maruz kalan kadınların kadın konukevi hizmetinden birden fazla kez yararlanma ihtiyacı duymalarının gerekçesi araştırmamız kapsamında değildi.

Bir diğer bulgu ise katılımcıların kadın konukevi hizmetini değerlendirmeleri istendiğinde yüzde 25.4'ünün verilen hizmeti yetersiz ya da çok yetersiz şeklinde değerlendirmesi, yüzde 15.2'sinin kararsız olduğunu belirtmesi, yüzde 59.5'inin ise iyi ya da çok iyi şeklinde değerlendirmede bulunmasıydı. Katılımcıların bilişsel çarpıtmalarının algılanan hizmet kalitesine göre farklılık göstermediği görüldü.

5.2 Ölçeklerden Alınan Puanların Tartışılması

İİBÇÖ'den alınabilecek en yüksek puan 95, en düşük puan 19 iken çalışmamızda katılımcıların aldıkları puan ortalaması 65.2'ydı. Ölçekten alınan puan yükseldikçe katılımcıların yaptıkları bilişsel çarpıtmaların arttığı bilinmektedir. Aynı ölçeğin kullanıldığı ve evli çiftler ile üniversite öğrencilerinin katılımıyla gerçekleşen iki çalışmayla karşılaştırıldığında, örneklemimizin daha yüksek düzeyde bilişsel çarpıtma yaptığı görüldü (Erok 2013, Turan 2010). Örneklemimizin gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve yakınlıktan kaçınma çarpıtma düzeyleri de evli çiftlerle yapılan çalışmalarda bulunan bu iki alt etmendeki çarpıtma düzeylerinden daha yüksek bulundu; zihin okuma çarpıtma düzeyi ise bu çalışmaların sonuçlarıyla yakındı (Erok 2013, Güven 2005). Şiddete maruz kalmanın ruhsal bozukluklarla, ruhsal bozuklukların da bilişsel çarpıtma düzeyi ile pozitif bağlantı içerisinde olduğunu gösteren çalışmalar bulunduğundan, şiddete maruz kalan kadınların normal popülasyondan daha yüksek düzeyde bilişsel çarpıtma yapması beklenir bir sonuç olabilir. Yine de bu çıkarımın yapılabilmesi için şiddete maruz kalan kadınların bilişsel çarpıtmalarının kontrol grubuyla karşılaştırıldığı çalışmalara ihtiyaç vardır.

Araştırma örnekleminin TSBÖ'den aldıkları ortalama puan 41.0 olarak bulundu. Katılımcıların ortalama puanlarının TSSB ve MD tanılarına karşılayabilecek kadar yüksek olduğu görüldü.

BDÖ'den alınan 17 ya da üzeri puan depresyon tanısı alınabileceğini göstermektedir. Örneklemimizin ortalama puanı 20,7 idi ve bu durum örneklemimizin ortalama depresyon puanının tanı ölçütlerini karşılayabilecek kadar yüksek olduğunu gösterdi.

BUÖ'de 4-8 puan arası düşük umutsuzluk düzeyini göstermektedir. Örneklemin BUÖ'den aldıkları ortalama puan 7,2 idi.

5.3 İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar ve Alt Etmenlerinin Travmatik Stres Düzeyi ile İlişkisinin Tartışılması

Çalışmamızda travmatik stres belirtileri ile ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve yakınlıktan kaçınma çarpıtmaları arasında orta düzeyde ve ileri derecede anlamlı ilişki bulundu. Buna ek olarak travmatik stres belirti düzeyi ile zihin okuma arasında da yüksek düzeyde ve ileri derecede anlamlı ilişkiye rastlandı. Araştırma bulgularımız “İlişkilere ilişkin bilişsel çarpıtma puanı ve yakınlıktan kaçınma, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okuma çarpıtmaları travmatik stres puanı ile anlamlı olarak ilişkilidir” varsayımını doğruladı.

İlgili yazında travmatik stres belirtileri ile ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmadığından araştırma bulguları genel bilişsel çarpıtmalar ile travmatik stres belirti düzeyi arasındaki ilişkileri, ayrıca ASB ile genel bilişsel çarpıtmaları konu alan araştırmalarla karşılaştırılarak tartışıldı.

Bir araştırma, bilişsel çarpıtmaların TSSB tanısı konmasında ve belirti şiddeti üzerinde yordayıcı gücünün olduğunu, ancak uzun dönemdeki tanıyı ve belirti şiddetini yordamadığını göstermiştir (Daniels ve diğ. 2011). Yine başka bir çalışmada motosiklet kazası geçirmelerinin ardından ASB tanısı almış ve almamış kişilerin bilişsel çarpıtma düzeyleri karşılaştırılmış, tanı almış kişilerin hem olumsuz olayların olma ihtimali, hem de bu olayların olumsuz sonuçları hakkında daha abartılı inançlara sahip oldukları görülmüştür (Warda ve Bryant 1998).

Araştırmamızda katılımcıların herhangi bir tanı ölçütünü karşılayıp karşılamadıkları incelenmedi. Ancak travmatik stres belirtilerinin bilişsel çarpıtmalarla pozitif bağlantı içerisinde olduğu bulunduğundan, araştırma bulgularımızın bu çalışma bulgularıyla benzer olduğu saptandı. Çalışmamız kesitsel olduğundan bilişsel çarpıtmaların uzun dönemdeki tanı ve belirti şiddetini yordayıp yordamadığı araştırmanın kapsamı dışındaydı.

Başka bir çalışmada ise savaş gazilerine bilişsel terapi uygulanmasının ardından kişilerin bilişsel çarpıtma, öfke ifadesi, TSSB ve depresyon düzeylerindeki değişikliğe bakılmıştır. Tedavi sonrasında bilişsel çarpıtmaların, TSSB ve depresyon düzeyinin tedavi öncesinden anlamlı olarak farklı olduğu bulunmuştur (Owens ve diğ. 2008).

Araştırmamızın örnekleme herhangi bir psikiyatrik tedavi görüp görmedikleri ve bilişsel terapi alıp almadıkları sorulmadı. Şiddete maruz kalan kadınlara bilişsel terapi uygulamasının gerçekleştirildiği bir araştırmanın alana katkı sağlayacağı düşünüldü.

Diğer bir çalışmada TSSB hastalarıyla, kaygı bozukluğu ve depresyon hastalarını içeren klinik grup ile herhangi bir bozukluğu olmayan bir kontrol grubu bilişsel çarpıtmalar açısından karşılaştırılmıştır. Çalışmanın bulguları yalnızca klinik grubun bilişsel çarpıtmalarının kontrol grubundan farklı olduğunu; kontrol grubuyla TSSB grubunun bilişsel çarpıtmalar bakımından birbirinden farklı olmadığını göstermiştir (Muran & Motta, 1993). Araştırmamızda travmatik stres belirti düzeyi arttıkça bilişsel çarpıtmaların arttığı bulgularından bu sonucun araştırmamızın bulgularıyla uyumlu olmadığı saptandı. Ancak araştırmamızda katılımcıların TSSB tanısı alıp alamayacakları bilinmemekteydi. Şiddet mağduru kadınlardan TSSB tanısı almış ve almamış iki grubun bilişsel çarpıtma düzeylerinin karşılaştırıldığı bir araştırma deseniyle bu konunun daha iyi anlaşılacağı düşünüldü.

5.4 İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar ve Alt Etmenlerinin Depresyon Düzeyi ile İlişkinin Tartışılması

İlgili yazında depresyon ve ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar arasındaki ilişki ile ilgili kısıtlı sayıda çalışma bulunduğundan araştırma bulgularımız ek olarak genel bilişsel çarpıtmalar ve depresyon ilişkisini konu alan çalışmalarla karşılaştırılarak tartışıldı.

Araştırmamızın bulguları depresyon puanı yükseldikçe ilişkilere ilişkin olarak yapılan bilişsel çarpıtmalar, yakınlıktan kaçınma, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okuma çarpıtmalarının arttığını gösterdi. Böylelikle araştırmanın “İlişkilere ilişkin bilişsel çarpıtma puanı ve yakınlıktan kaçınma, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okuma çarpıtmaları depresyon puanı ile anlamlı olarak ilişkilidir.” şeklindeki varsayımı doğrulandı.

Araştırmamızın bulguları ile uyumlu olarak, Cash (1984) üniversite öğrencilerinde ilişkiye ilişkin gerçek dışı inançların depresif belirtilerle ilişkili olduğunu bulmuştur. Yine başka bir çalışmada genç yetişkinlerin bilişsel çarpıtma düzeylerinin, kaygı ve depresyon düzeyleri ile ileri derecede ilişkili olduğu görülmüştür (Wilson ve diğ. 2011). Cerit ve Coşkun (2012) iyileşmiş depresyon hastalarının yaptığı bilişsel çarpıtmaların sıklığının depresyon hastalarından az olduğunu, ayrıca iyileşmiş depresyon hastalarının bilişsel çarpıtma düzeyinin mükemmelliyetçi tutum kapsamına alınabilecek bilişsel çarpıtmalar

dışında kontrol grubuyla eşitlendiğini bulmuşlardır. Yazarlar majör depresyonun iyileşmesiyle bilişsel çarpıtmaların da önemli ölçüde ortadan kalktığını belirtmiştir. Çalışmamız kesitsel olduğundan şiddete maruz kalan kadınların depresyonunun iyileşmesi ile bilişsel çarpıtmalarda değişiklik olup olmayacağı kapsam dışındaydı.

Başka bir çalışmaya göre depresyonun yordayıcıları kaygı bozukluğu eş tanısı ve bilişsel çarpıtma düzeyi ile umutsuzluk düzeyinin yüksek oluşudur (Brent ve diğ. 1998). Bu çalışmanın bulguları bilişsel çarpıtma düzeyi ile depresyon arasındaki ilişki bakımından çalışmamızla uyumlu bulundu. Ancak depresyonun kaygı bozukluğu eş tanısı ve umutsuzluk düzeyi ile ilişkisi çalışmamız kapsamında değildi.

Yazında ayrıca otomatik düşünceler arttıkça depresyon düzeyinin de yükseldiğini gösteren çalışmalara rastlanmaktadır (Öztütüncü, 1996; Szentagotai & Freeman, 2007). Bilişsel çarpıtmalar otomatik düşünceler aracılığıyla gerçekleştiğinden bu çalışmaların bulgularının da araştırmamızın sonuçlarıyla uyumlu olduğu düşünüldü.

5.5 İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar ve Alt Etmenlerinin Umutsuzluk Düzeyi ile İlişkisinin Tartışılması

Çalışmamızda katılımcıların umutsuzluk düzeyleri ile ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar ve yakınlıktan kaçınma alt etmeni arasında orta düzeyde ve ileri derecede anlamlı ilişki bulundu. Yine umutsuzluk düzeyi ile gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okuma alt etmenleri arasında düşük düzeyde ve anlamlı ilişki vardı. Örneklemin umutsuzluk düzeyi arttıkça ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaları tüm alt etmenleri dahil olmak üzere arttı. Bu durumda araştırmamızın “İlişkilere ilişkin bilişsel çarpıtma puanı ve yakınlıktan kaçınma, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okuma çarpıtmaları umutsuzluk puanı ile anlamlı olarak ilişkilidir” şeklindeki varsayımı doğrulandı.

Umutsuzluk ile ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar arasındaki ilişkiyi inceleyen sınırlı sayıda çalışmaya rastlandı. Araştırma bulgularımızın tartışılmasında umutsuzluk ile genel bilişsel çarpıtmalar arasındaki ilişkiye yer veren çalışmalara da yer verildi.

Olumlu Düşünme Eğitim Programı'nın ergenlerin geleceğe yönelik iyimserlik, depresyon ve bilişsel çarpıtma düzeylerine etkisini inceleyen bir yüksek lisans tez çalışmasında bilişsel çarpıtma düzeyleri ile geleceğe yönelik iyimserlik arasında negatif ilişki bulunmuştur. (Karagöz 2011). Bu araştırma bulgusunun araştırmamızla uyumlu olduğu görüldü.

Üniversite öğrencilerinin olumsuz benlik algısı, kendini suçlama, çaresizlik, umutsuzluk, yaşamı tehlikeli görme ile ilgili bilişsel çarpıtmaları arttıkça umutsuzluklarının arttığı, öte yandan artan bu bilişsel çarpıtmalarla sorunları çözme konusundaki özgüven düzeylerinin de düşüş gösterdiği bulunmuştur (Ağır 2007). Bu araştırma bulgusunun bilişsel çarpıtma ve umutsuzluk düzeyleri ilişkisi bakımından bizim araştırmamızla uyumlu olduğu görüldü, ancak sorun çözme konusundaki özgüven araştırmamız kapsamında değildi. Umutsuzluğun ilişkili olduğu sorun çözme konusundaki özgüven etmeninin de şiddete maruz kalan kadın popülasyonunda araştırılması gereken bir konu olduğu düşünüldü.

Depresyonda olan gençlerin umutsuzluklarını yordayan etmenleri araştıran çalışmacılar umutsuzluğun depresyon şiddetini arttırdığını, bilişsel çarpıtmaların ve ailesel etmenlerin yüksek umutsuzluğu yordadığını bulmuşlardır (Becker-Weidman ve diğ. 2009). Umutsuzluğun depresyon ve ailesel etmenlerle ilişkisi çalışmamız kapsamına alınmadı, ancak bilişsel çarpıtmaların umutsuzluğu yordadığına ilişkin bulgu çalışmamızın sonuçlarıyla uyumlu görüldü.

Çoban ve Karaman (2013) üniversite öğrencilerinin ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtma düzeylerinin kaygı ve umutsuzluk düzeyleri ile ilişkili olmadığını bulmuştur. Bu bulgu araştırmamız bulgularıyla uyumlu değildi.

5.6 İlişkili Olduğu Tüm Değişkenlerin Zihin Okuma Puanını Yordayıcılığının İncelenmesi Sonucu Elde Edilen Verilerin Tartışılması

Yapılan çözümlenmeler en yüksek bağıntının bilişsel çarpıtmalar ile travmatik stres puanı arasında olduğunu gösterdi. İİBÇ ve alt etmenlerinin travmatik stres puanı ile olan ilişkisi incelendiğinde ise en kuvvetli bağıntının zihin okuma çarpıtması ve travmatik stres puanı arasında olduğu görüldü.

Yapılan lojistik regresyon çözümlenmesi ile yalnızca travmatik stres düzeyinin zihin okuma çarpıtmasını yordadığı bulundu.

Araştırmamızda şiddete maruz kalan kadınların özellikle ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtma düzeylerinin araştırılmaya değer bir konu olduğu düşünüldü. Gerekçe ise bu kişilerin hayatlarını tekrar yoluna koyabilmek için kendilerine yeni kaynaklar yaratmaları ve insanlarla ilişki kurmalarının gerekliliği idi. Şiddete maruz kalan kadınların insanlarla ilişkilerinde zorlanma yaşamasına neden olabileceği öngörülen bu bilişsel çarpıtmalardan

zihin okuma çarpıtmasının yordayıcısının travmatik stres düzeyi olduğunun bulunması önemli bir bulguydu.

İnsanların en yakın ilişkiyi eş ve aileleriyle kurması ve ayrıca bu kişilerin yanında güvende olması beklenirken, bu kişilerden şiddete maruz kalmak potansiyel travmatik bir yaşantıdır ve dünyanın adil ve güvenli, diğer insanların da güvenilir olduğuna dair temel varsayımları sarsabilir. Şiddet yaşantısının potansiyel olarak travmatik olmasının sebebi insanların olaydan etkilenme düzeylerinin farklı olabilmesidir. Potansiyel travmatik olaylar sonucu kişinin travmaya yanıtını belirleyen travma öncesi, travmaya ve travma sürecine ait ve travma sonrası bazı özellikler vardır. Bu özellikler kişinin şiddet yaşantısına yanıtını belirlerken, araştırma sonucumuza göre bu yanıt da kişinin zihin okuma çarpıtma düzeyini yordamaktadır.

Zihin okuma çarpıtmasıyla ilişkili bulunan tüm bu etmenler arasında travmatik stres belirtilerinin nasıl öne çıktığının belirlenebilmesi amacıyla yeni çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Kesitsel olması bu araştırmanın sınırlılıklarındandı. Belli bir zaman diliminde ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalarının travmatik stres, depresyon ve umutsuzluk düzeyleri ile ilişkisi incelenen katılımcıların bilişsel çarpıtmalarının, travmatik stres, depresyon ve umutsuzluk düzeylerinin ve bu değişkenler arasındaki ilişkinin kadın konukevinde kalıyor olmakla değişip değişmediği bilinmemektedir. Katılımcı sayısının 79 olması da bu araştırmanın bir sınırlılığı olarak görülebilir.

Araştırma deseninde kadın konukevinde kalış süresi için herhangi bir ölçüt belirlenmemiş olmasıyla da şiddet yaşantısından uzak kalma ile belirti düzeylerinin değişiklik gösterebileceği ihtimali göz ardı edildi.

Bu araştırma, İstanbul'da ve Kocaeli'de bulunan kadın konukevlerinde kalan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan kadınlar üzerinde yapıldı. Katılımcılar Türkiye'nin çeşitli illerinden geliyor olsalar da çalışma yaşamlarını bu iki ilde sürdürmekte olan kadınları kapsadı.

6 SONUÇ VE ÖNERİLER

Kadın konukevinde kalan ve şiddete maruz kalmış kadınların ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalarının travmatik stres, depresyon ve umutsuzlukla ilişkisinin araştırıldığı bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşıldı.

Yaş, ekonomik durum algısı, medeni durum, meslek sahibi olma, kendi isteğiyle ya da isteği dışında evlenmiş olma, sahip olunan çocuk sayısı, algılanan hizmet kalitesi değişkenleri ile ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar ve yakınlıktan kaçınma, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okuma çarpıtmaları arasında bir ilişki bulunmadı.

Eğitim düzeyi yükseldikçe ilişkilere ilişkin olarak yapılan bilişsel çarpıtmalar ve ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaların alt etmenleri olan gerçekçi olmayan ilişki beklentisi, yakınlıktan kaçınma ve zihin okuma çarpıtmaları azaldı.

Çalışmaya katılan kadınların yüzde 57'si ailelerinde şiddete maruz kalan başka kadınların da bulunduğunu bildirdi. Bu oranın önemli olduğu düşünüldü. Şiddete maruz kalan diğer kadınların katılımcılara yakınlık derecesi bu araştırmanın kapsamına alınmadı, ancak yapılacak yeni araştırmalarda bu bulguya da yer verilmesinin şiddet davranışının öğrenilmesi ve aynı aile içerisindeki yaygınlığı ile ilgili yazına katkı sağlayacağı düşünüldü.

Kadın konukevine gelmeden önce çalışmakta olan kadınların sayısının kadın konukevine gelmeleriyle birlikte düşmesi araştırmanın önemli bulgularından birisiydi. Şiddete maruz kaldığı evden uzaklaşan kadının yeniden bu eve dönmesinin engellenebilmesi için bu kadınların çalışmalarının önündeki engellerin araştırılmasının önemli olacağı öngörüldü.

Yanına almak istediği halde alamadığı çocuğu olan kadınların bilişsel çarpıtma ve zihin okuma çarpıtmaları yanına alamadığı çocuk bulunmayan kadınlara göre anlamlı olarak daha yüksek bulundu. Kadınların çocuklarını yanına alamamasının çocuğun babada kalmasını destekleyen kültürel özellikler, ekonomik sebepler ya da şiddet yaşantısının kadın üzerindeki etkisinden kaynaklanabileceği düşünüldü. Çocuğunu yanına alamama ile bilişsel çarpıtmalar arasındaki ilişkinin anlaşılabilmesi için yeni araştırmalara ihtiyaç vardır.

Verilerin toplandığı tarihlerde daha uzun süredir kadın konukevinde kalmakta olan kadınların zihin okuma çarpıtmalarının daha az olduğu bulundu. Bu bulgunun şiddet ortamından uzaklaşma ile ilgisinin olabileceği düşünölmekle birlikte, bu konuda da yeni araştırmalara ihtiyaç olduğu sonucuna ulaşıldı.

Araştırmanın başka bir sonucu ise araştırmaya katılan kadınların yüzde 45,6'sının daha önce de en az bir kez kadın konukevinde kalmış olmasıydı. Bu bulgu katılımcıların yarısına yakınının sorunlarını çözemeden kadın konukevinden ayrıldıklarını ve kadın konukevine geri dönmek durumunda kaldıklarını düşöndürdü. Burada sorunlarının çözülememesiyle kastedilen; kadınların psikolojik, ekonomik ve sosyal olarak yeterince güçlenmeden kadın konukevinden ayrılmaları olabilir. Kadınların neden birden fazla kez kadın konukevinde kalma ihtiyaçı duyduklarının araştırılması hem kadınların güçlenmesi önündeki engellerin anlaşılması, hem de kadın konukevlerinde verilen hizmetin iyileştirilmesi için önemli bilgiler sağlayabilir.

Araştırmaya katılan kadınların yüzde 94,9'ü fiziksel şiddet, yüzde 97,5'i duygusal şiddet, yüzde 86,1'i ekonomik şiddet, yüzde 65,8'i cinsel şiddete maruz kaldıklarını belirtirken, kişilerin yüzde 58,2'si şiddet türlerinin hepsine maruz kaldıklarını bildirdi. Katılımcıların yüzde 84,8'i partnerlerinden, yüzde 49,4'ü aileleri tarafından şiddete maruz bırakıldıklarını ifade etti.

Katılımcıların bilişsel çarpıtma düzeylerinin, üniversite öğrencileri ve evli çiftlerle yapılan çalışmalarla karşılaştırıldığında, bu gruplardan daha yüksek olduğu bulundu. Ayrıca katılımcıların travmatik stres ve depresyon puan ortalamalarının TSSB ve Majör Depresyon tanı kriterlerini karşılayacak kadar yüksek olduğu göröldü. Örneklemin umutsuzluk düzeylerinin ortalamasının ise düşük umutsuzluk düzeyine işaret ettiği bulgulandı.

Katılımcıların depresyon, travmatik stres ve umutsuzluk düzeyleri arttıkça ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar, yakınlıktan kaçınma, gerçekçi olmayan ilişki beklentisi ve zihin okuma çarpıtmalarının arttığı göröldü. Bu çalışma ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar ile şiddete maruz kalmış kadınların ruhsal belirtilerinin ilişkili olduğunu gösterdi.

Depresyon, travmatik stres ve umutsuzluk düzeyleri, ayrıca kadınların yanlarına alamadıkları çocuklarının bulunması ve eğitim düzeyi değişkenlerinin ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaları yordayıcılığına bakıldığında yalnızca travmatik stres belirti düzeyinin

bilişsel çarpıtmaları yordadığı görüldü. Travmatik stres belirtilerinin ilişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmaları yordayıcılığının daha iyi anlaşılması için daha büyük örneklerle yeni çalışmaların yapılması alana katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Ağır, M. Üniversite öğrencilerinin bilişsel çarpıtma düzeyleri ile problem çözme becerileri ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişki. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.
- Akadlı-Ergöçmen B, Üner S, Kurtuluş-Yiğit, E. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, 2009; Bölüm 1, Ankara.
- Akpınar, O. Aile içi şiddete maruz kalan kadınlarda aile içi şiddetle başa çıkma özyeterliliği. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2013; 4(39): 24-36.
- Aktaş, A.M. Aile İçi Şiddet: Kadının ve Çocuğun Korunması, 2006; 33-38, Elma Yayınları, Ankara.
- Altınay AG, Arat Y. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet (2.baskı). Punto Baskı Çözümleri, İstanbul, 2008.
- Amerikan Psikiyatri Birliği, Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı, Beşinci Baskı (DSM-5), Tanı Ölçütleri Başvuru Elkitabı’ndan, çev. Köroğlu, E, Hekimler Yayın Birliği, Ankara, 2013.
- Ankara Barosu, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve Mevzuat. Arcs Ofset Matbaacılık, Ankara, 2013.
- Aydemir Ö, Köroğlu E. (Ed.) Psikiyatride Kullanılan Klinik Ölçekler. HYB Yayıncılık, Ankara, 2012.
- Başoğlu M, Şalcıoğlu E, Livanou M ve diğ. A study of the validity of a screening instrument for traumatic stres in earthquake survivors in Turkey. *Journal of Traumatic Stres*, 2001; 14(3): 491-509.
- Bayram G, Beji N. Sağlık çalışanlarının cinsel şiddet mağduru kadına yaklaşımı. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 2009; 17(1), 41.
- Beck AT. An inventory for measuring depression. *Arch Gen Psychiatry*, 1961; 4: 561-71.
- Beck AT. Depression: Clinical, experimental and the theoretical aspects. Hoeber Medical Division, Harper and Row, New York.
- Beck AT, Brown G, Berchick RJ ve diğ. Relationship Between Hopelessness and Ultimate Suicide: A Replication With Psychiatric Outpatients. focus.psychiatryonline.org, 2006; 4 (2), 291-296.
- Beck A.T, Weissman A, Lester D ve diğ. The measurement of pessimism: the hopelessness scale. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 1974; 42 (6), 861-865.
- Beck, JS. Bilişsel Terapi Temel İlkeler ve Ötesi. (N. Hisli Şahin, Çev.) Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara, 1995.
- Beck, J. Bilişsel Terapi Temel İlkeler Ve Ötesi. Türk Psikologlar Derneği, Ankara, 2001.
- Becker-Weidman EG, Reinecke MA, Jacobs RH ve diğ. Predictors of hopelessness among clinically depressed youth. *Behavioural & Cognitive Psychotherapy*, 2009; 37(3), 267-291.
- Bilican-Gökkaya V. Türkiye’de kadına yönelik ekonomik şiddet. *Journal of Economics & Administrative Sciences*. 2011; 12(2), 101-112.
- Brent D, Kolko D, Birmaher B ve diğ. (1998). Predictors of treatment efficacy in a clinical trial of three psychosocial treatments for adolescent depression. *Journal Of The American Academy Of Child And Adolescent Psychiatry*, 1998; 37(9), 906-914.
- Cash, T.F. The irrational beliefs test: its relationship with cognitive behavioral traits and depression. *Journal of Clinical Psychology*, 1984; 40(6): 1399-1405.
- Cerit C, Coşkun B. Depresyon, distimi ve iyileşmiş depresyon hastaları ile sağlıklı kontrol grubunda bilişsel çarpıtmaların karşılaştırılması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2012; 13:250-255.

Çakır Parmaksızoğlu A. Aile içi şiddet mağduru olup boşanma sürecinde bulunan kadınlarda travma sonrası stres belirtileri ve ilişkili özellikler. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2011.

Çelik ÇB, Odacı HH. The relationship between problematic internet use and interpersonal cognitive distortions and life satisfaction in university students. *Children And Youth Services Review*, 2013; 35(3), 505-508.

Çetin B, Peker A, Eroğlu Y ve diğ. Siber zorbalığın bir yordayıcısı olarak ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar: Ergenler için bir ön çalışma. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2011; 3(3), 1064-1080.

Çetiner G. *Aile içi şiddet yaşayan kadınlarda cinsel sorunlar ve intihar olasılığı*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2006.

Çiftçi Ö. Yaşadıkları şiddet nedeniyle sığınma evine başvuran kadınların umutsuzluk, depresyon ve üreme sağlığı durumlarının değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, 2007.

Çoban AE. Interpersonal cognitive distortions and stress coping strategies of late adolescents. *Eurasian Journal of Educational Research*, 2013; 51, 65-84.

Çoban AE, Karaman NG. Interpersonal cognitive distortions, the level of anxiety and hopelessness of university students. *Journal Of Cognitive-Behavioral Psychotherapy And Research*, 2013; (2), 78.

Damka Z, Kislak S. Şiddet mağduru kadınlar: sığınma evlerinde bir ruh sağlığı incelemesi. *Kadın* 2000, 2009; (1), 1.

Daniels J, Lanius R, Hegadoren K. ve diğ. Cognitive distortions in an acutely traumatized sample: An investigation of predictive power and neural correlates. *Psychological Medicine*, 2011; 41(10), 2149-2157.

Dankberg G. Degree of cognitive distortions and level of depression in bulimic patients. *Issues In Mental Health Nursing*, 1991; 12(4), 333-342.

Demir Ü. Kadına yönelik aile içi şiddet. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 2000; 3(1):57-61.

Durak A. Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ) Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 1994; 9(31), 1-11.

Dursun Y. Şiddetin izini sürmek: şiddet nedir. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 2011; (12), 1-18.

Ebrahimi A, Zeinodini S, Merasi M. The Association between Psychopathology of Family Relationships and Cognitive Vulnerability (Dysfunctional Attitude and Interpersonal Cognitive Distortion). (English). *Journal of Isfahan Medical School*, 2012; 29(167), 1-9.

Erkan R, Bozgöz F. Kadına yönelik şiddetin sosyo-ekonomik, dinsel ve kültürel boyutları: Diyarbakır örneği. *Ekev Academic Review*, 2004; 8(18), 219-242.

Erok, M. İlişkilere ilişkin bilişsel çarpıtmalar, ilişkiye dair inançlar, kişilerarası öfke, kişilerarası ilişkiler, problem çözme ve evlilik çatışması. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.

Eryüksel GN, Akün E. Depresyonu olan ergenler ile ana-babalarının aile ilişkilerinin ve bilişsel çarpıtmalarının incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 2003; 18 (51), 59-73.

Fawole, OI. Economic violence to women and girls: Is it receiving the necessary attention? *Trauma, Violence And Abuse*, 2008; 9(3), 167-177.

Gezen M, Oral, E. Attachment Styles and Degree of The Psychological Symptoms in Women Staying in a Shelter for Battered Women or in Their Home Where They were Exposed to Violence. *Dusunen Adam: Journal Of Psychiatry & Neurological Sciences*, 2013; 26(1), 65-71. doi:10.5350/DAJPN2013260107.

Gümüšoğlu FH. Kadınlar ve Şiddet. Mor Çatı Yayınları, Mart Matbaacılık Sanatları, İstanbul, 1998.

- Güven, N. İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve evlilikte problem çözme becerilerinin evlilik doyumu ile ilişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2005.
- Hague G, Malos E. Domestic violence : action for change. *New Clario*. Cheltenham, England, 2005.
- Hamamcı Z. Bilişsel davranışçı yaklaşımla bütünleştirilmiş psikodrama uygulamasının kişiler arası ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve temel inançlar üzerine etkisi. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, 2002.
- Hamamcı Z. Dysfunctional relationship belief in marital satisfaction and adjustment. *Social Behavior And Personality*. 2005; 33(4). 313-328.
- Hamamcı Z, Büyüköztürk Ş. İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ölçeği: Ölçeğin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2003; 2 (25), 107-111.
- Hamamcı Z, Duy B. Sosyal beceriler, fonksiyonel olmayan tutumlar, akılcı olmayan inançlar ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların yalnızlıkla ilişkisi. *Eurasian Journal of Educational Research*, 2007; 26,121-130.
- Herman J. (1992). Travma ve İyileşme: Şiddetin Sonuçları, Ev İçi İstismardan Siyasi Teröre. (Çev.: Tamer Tosun). İstanbul: Literatür. (2007).
- Hisli N. Beck Depresyon Envanterinin geçerliği üzerine bir çalışma. *Psikoloji Dergisi*, 1998; 6: 118-26
- Işık NS. Türkiye’de kadın hareketi ve kadına yönelik ekonomik şiddet. *Kadın Çalışmaları Dergisi*, 2007; 2, 4, 112-117.
- İşiloğlu B. Anksiyete ve depresyon tanısı ile izlenen evli kadınlarda aile içi şiddetin sosyo-demografik faktörler, çift uyumu ve hastalıkla ilişkisi. Uzmanlık Tezi, İstanbul, Bakırköy Prof. Dr. Mahzar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 2006.
- İdiz Z. Evlilik uyumu, evlilik yatırımı, aile içi şiddet ve intihar girişimi arasındaki bağlantıların sosyal psikolojik açıdan incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2007-2010. Ankara., 2008.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, Ankara, 2009.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015. Ankara, 2012.
- Kalkan M. Predictiveness of interpersonal cognitive distortions on university students' problematic Internet use. *Children And Youth Services Review*, 2012; 34(7), 1305-1308.
- Karagöz Y. Olumlu düşünme eğitim programının ergenlerin geleceğine yönelik iyimserlik, depresyon ve bilişsel çarpıtma düzeylerine etkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2011.
- Kazancı D. Evliliklerinde maruz kaldıkları şiddet nedeniyle kadın sığınma evlerinde barınan kadınların kaygı ve depresyon düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, 2010.
- Kılınç H, Sevim S. Ergenlerde Yalnızlık ve Bilişsel Çarpıtmalar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2005; 38(2), 69.
- Konukbay D. Engelli Çocuk Ebeveynlerinin Umutsuzluk Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2005.
- Korur S. Kadına Yönelik Şiddete Adli Tıp Açısından Yaklaşım, Kadına Yönelik Şiddet ve Hekim Sempozyumu, 2003; 85-94.
- Muran EM, Motta RW. Cognitive distortions and irrational beliefs in post-traumatic stress, anxiety, and depressive disorders. *Journal Of Clinical Psychology*, 1993; 49(2), 166-176.

- Muslu L, Erdem M. Eşi tarafından fiziksel şiddet gören ve görmeyen kadınların benlik saygısı düzeylerinin karşılaştırılması. *Hemşirelikte Araştırma ve Geliştirme Dergisi*, 2002; 4(2):31-38.
- Najavits LM, Gotthardt S, Weiss RD ve diğ. Cognitive distortions in the dual diagnosis of PTSD and substance use disorder. *Cognitive Therapy & Research*, 2004; 28(2), 159-172.
- Nasir RR, Zainah AZ, Khairudin RR ve diğ. Cognitive distortion as a predictor towards depression among delinquent adolescents. *Pertanika Journal Of Social Sciences & Humanities*, 2011; 1975-82.
- Owens GP, Chard KM, Cox T. The Relationship Between Maladaptive Cognitions, Anger Expression, and Posttraumatic Stress Disorder Among Veterans in Residential Treatment. *Journal Of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 2008; 17(4), 439-452. doi:10.1080/10926770802473908
- Özcan, Ö. Partneri tarafından duygusal ve fiziksel şiddete uğramış ve uğramamış kadınların umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.
- Öztütüncü F. *Liseli ergenlerdeki irrasyonel/olumsuz otomatik düşüncelerin ana baba tutumları ve aile içi ilişkiler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.
- Perez S, Johnson D, Johnson N. The role of PTSD and length of shelter stay in battered women's severity of reabuse after leaving shelter. *Journal Of Aggression, Maltreatment And Trauma*, 2012; 21(7), 776-791. doi:10.1080/10926771.2012.702712
- Salaçin S, Ergönen AT, Uyaniker ZD. Kadına Yönelik Şiddet. *Klinik Gelişim Dergisi*, 2009; 95-100.
- Sanjel S. Gender-based violence: a crucial challenge for public health. *Kathmandu University Medical Journal (KUMJ)*, 2013; 11(42), 179-184.
- Savaşır I, Şahin NH. Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler, Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara, 1997.
- Seber G. Beck Umutsuzluk Ölçeği'nin Geçerliği ve Güvenirliği Üzerine Bir Çalışma. Doçentlik Tezi. Anadolu Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, 1991.
- Sezgin, H. Partneri tarafından şiddet görmüş ve kadın sığınma evinde barınan kadınların kullandıkları başatma yöntemleri ile algıladıkları sosyal desteğin ruhsal sağlıkları ile ilişkisinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, 2007.
- Sitler HC. Teaching with Awareness: The Hidden Effects of Trauma on Learning, 2009.
- Szentagotai A, Freeman A. An analysis of the relationship between irrational beliefs and automatic thoughts in predicting distress. *Journal of Cognitive and Behavioral Psychotherapies*, 2007; 7(1), 1-9.
- Şahin M, Sarı SV. Ergenlerde görülen zorbalık eğiliminin bilişsel çarpıtmalar ve fonksiyonel olmayan tutumlarla ilişkisi. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 2010; Sayı:20.
- Tegin B. Depresyonda bilişsel bozukluklar: Beck modeline göre bir inceleme. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 1980.
- Temiz M. Psikiyatrik hastalığı olan kadınlarda aile içi şiddete maruz kalma: yataklı psikiyatri servisinde tedavi görmekte olan kadın hastalarda aile içi şiddete maruz kalmanın hastalık tanıları ve hastalık süreciyle ilişkisinin incelenmesi. Uzmanlık Tezi. İstanbul, Bakırköy Prof. Dr. Mahzar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 2008.
- Temiz M, Beştepe E, Yıldız Ö ve diğ. Yataklı psikiyatri servisinde tedavisi süren kadın hastalarda aile içi şiddetin hastalık tanıları ve hastalık süreciyle ilişkisi. (Turkish). *Archives Of Neuropsychiatry / Noropsikiatri Arsivi*, 2014; 51(1), 1-10. doi:10.4274/npa.y6120
- Turan AF. Üniversite öğrencilerinin ilişkilere yönelik bilişsel çarpıtmalarını yordamada yalnızlık, benlik saygısı, yaş, cinsiyet ve romantik ilişki yaşama durumunun rolü. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2010.

- Turhan E, Güraksın A, İnandı T. Erzurum'da kadına yönelik aile içi şiddet. *Sağlık ve Toplum Dergisi*. 2008; 16:24-30.
- Türkoğlu İ. Şiddet görmüş kadınların kişilik özelliklerinin somatik belirtiler ve depresyon üzerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.
- Türksoy N. *Psikolojik Travma ve Tanım Sorunları*. Aker T, Önder ME. (Edt) *Psikolojik Travma ve Sonuçları*. 5US Yayıncılık, İstanbul, 2003.
- Uebelacker LA, Whisman MA. Relationship beliefs, attributions and partner behaviors Among depressed married women. *Cognitive Therapy & Research*, 2005; 29(2), 143-154.
- United Nations. Declaraton of elimination of violence against women, United Nations General Assembly Resolution, New York, 1993.
- Ünal S. Ankara İli Gölbaşı İlçesi 2 nolu sağlık ocağı bölgesinde 15-49 yaş dilimi şiddet gören ve görmeyen kadınlarda Beck Depresyon Ölçeği'ne göre depresif öge yükü. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, 2010.
- Vachher A, Sharma A. Domestic violence against women and their mental health status in a colony in Delhi. *Indian Journal Of Community Medicine*, 2010; 35(3), 403-405.
- Warda GG, Bryant RA. Cognitive bias in acute stress disorder. *Behaviour Research And Therapy*, 1998; 36(12), 1177-1183.
- Warren R, Zgourides G, Jones A. Cognitive bias and irrational belief as predictors of avoidance. *Behavioral Ressearch Therapy*, 1989; 27 (2), 181-188.
- Weathers FW, Keane TM. *Trauma, Definition*. Reyes, G, Elhai JD, Ford JD. (Edt.) The encyclopedia of Psychological Trauma içinde. (s.657-660). New Jersey: John Wiley & Sons, 2008.
- WHO Consultation Violence Against Women. Geneva, 1993.
- Wilson CJ, Bushnell JA, Rickwood DJ. The role of problem orientation cognitive distortions in depression and anxiety intervention for young adults. *Advances in Mental Health*, 2011; 10(1), 52-61.
- World Health Organization. World report on violence and health. Geneva, 2002.
- Yeniocak N. Şiddet bağlamında incelenen üç kadın grubunun başa çıkma biçimleri ve bu bağlamda çocuklarında algıladıkları sorunlar. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.
- Yıldırım G, Tosun A. Travma sonrası stres bozukluğunda bilişsel süreçler. *International Journal Of Human Sciences*. 2012; (2), 1429.

ÖZGEÇMİŞ

1. Bireysel Bilgiler

Adı Soyadı: Güldane KILINÇ SALMAN

Doğum yeri ve tarihi: Mahmudiye- 20.05.1984

Uyruğu: TC

Çalıştığı kurum: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İstanbul 3. Kadın Konukevi

İletişim Adresi ve telefonu: Eski Üsküdar Yolu Cd. 16/14 Ataşehir-İstanbul, 0 554 616 84
36

2. Eğitimi

2003-2008: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Bölümü

Bilişsel Davranışçı Tedavi Teknikleri: Kognitif ve Davranış Terapileri Derneği. (Ekim 2011-Halen Devam Ediyor)

3. Ünvanları

Psikolog

4. Mesleki Deneyimi

2011 Şubat- Halen : Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

2009 Ekim-2010 Temmuz: Özel Çağdaş Yaklaşım Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

5. Üye Olduğu Bilimsel Kuruluşlar

Türk Psikologlar Derneği

Kognitif ve Davranış Terapileri Derneği

EK 1. Bilgilendirilmiş Onam Formu

Sayın Katılımcı,

Bu çalışma Kocaeli Üniversitesi Psikiyatri Anabilim Dalı Ruhsal Travma Yüksek Lisans Bölümü Öğrencisi Güldane Kılınç Salman'ın Yüksek Lisans Tezi için veri toplamak amacıyla yapılmaktadır. Çalışmada kadın konukevinde kalan kadınların ilişkilerindeki bilişsel çarpıtma düzeyleri ile umutsuzluk, depresyon ve travmatik stres belirti düzeyleri arasındaki ilişki araştırılmaktadır. Formun doldurulması yaklaşık 20 dakika sürmektedir. Formu doldurmayı istediğiniz zaman bırakabilirsiniz. Formun doldurulması sırasında herhangi bir kişisel bilgi istenmemektedir. Veri toplama ve çözümleme sonrasında tüm sorularınız cevaplanacaktır.

Çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır.

Çalışmaya Katılmayı Kabul Ediyorum

Çalışmaya Katılmayı Kabul Etmiyorum

EK 2. Demografik Bilgi Formu

1. Yaşınız nedir?
2. Toplamda kaç yıl eğitim aldınız?
3. Mesleğiniz var mı?
Yok () Var ()
4. Çalışıyor musunuz?
Evet () Hayır ()
5. Kadın Konukevi'ne gelmeden önce çalışıyor muydunuz?
Evet () Hayır ()
6. Ekonomik durumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?
Düşük () Orta () Yüksek () Çok Yüksek ()
7. Medeni Durumunuz?
Evli () Bekar () Boşanmış () Dul () İmam Nikahı ()
8. Nasıl Evlendiniz?
Kendi İsteğimle ve Ailemin Rızasıyla () Kendi İsteğimle ve Kaçarak () Görücü Usulü ()
Ailemin Zoruyla () Eşimin Zoruyla ()
9. Kaç Çocuğunuz Var?
10. Yanınıza almak istediğiniz halde alamadığımız çocuğunuz var mı?
Evet () Hayır ()
11. Yaşadığınız şiddet türleri hangileri?
Fiziksel () Duygusal () Ekonomik () Cinsel şiddet () Şiddet Görmedim ()
12. Size şiddet gösteren kişi/kişiler kimlerdi? (Birden Fazla Seçeneği İşaretleyebilirsiniz)
Eş/Eski Eş () Sevgili/Flört Edilen Kişi () Nişanlı () Aile () Diğer () lütfen belirtiniz
13. Ailenizde başka şiddete maruz kalan kadın var mı?
Yok () Var ()
14. Ne Zamandır Kadın Konukevi'nde Kalıyorsunuz? (Hafta Olarak)
15. Daha Önce Kadın Konukevi'nde Kaldınız mı?
Evet () Hayır ()
16. Kadın Konukevi'nden aldığınız hizmeti nasıl değerlendirirsiniz?
Çok Yetersiz () Yetersiz () Kararsızım () İyi () Çok İyi ()

EK 3. İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği

Bu ölçek, insanların kişiler arası ilişkilerle ilgili olarak benimsedikleri bazı düşünceleri içermektedir. Lütfen her cümleyi dikkatlice okuyup, bu düşüncelere ne derece katıldığınızı cevap kağıdında yazılı şıkları dikkate alarak belirtiniz. Okuduğunuz her bir ifade için tek bir işaretleme yapmaya özen gösteriniz. Her insanın kendine özgü bir kişisel görüşü bulunduğundan bu ifadelerin doğru ya da yanlış cevapları yoktur. İşaretlemenizi genel olarak nasıl düşündüğünüzü dikkate alarak yapınız.

	Hiç Katılmıyorum	Çok Az Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. İnsanlarla fazla samimi olmak genellikle sorun yaratır					
2. İnsanlar beni hiç anlamıyor					
3. Çevremdeki insanlara gerçek duygu ve düşüncelerimi ifade edersem onlar tarafından reddedileceğime inanıyorum					
4. Bu hayatta gerçek dost yoktur.					
5. İlişki kurduğum herkesin tüm duygu ve düşüncelerini benimle paylaşmasını isterim					
6. Bir insanın gözünden nasıl bir insan olduğunu anlarım					
7. Karşımdaki kişiler ifade etmeseler de onların ne düşündüğünü anlarım					
8. Karşımdaki kişi ben ifade etmesem de benim ne düşündüğümü anlayabilmelidir					
9. Kendimi iyi hissedebilmem için başkalarının benim hakkımdaki duygu ve düşünceleri olumlu olmalıdır					
10. İnsanlar verdiği sözleri yerine					

getirmezler					
11. Her zaman bir sosyal grupta yer almalıyım					
12. . Sosyal ortamlarda insanların beni olduğum gibi kabul etmeyeceğini düşünüyorum					
13. Çevremizdeki insanlara karşı sürekli tetikte olmakta yarar var.					
14. Çevremdeki insanları üzmemek için hep kendimden ödün veririm					
15. İlişkilerimde insanları hoşnut kılmak için onların istediği gibi davranmalıyım					
16. Her zaman çevremde birilerinin olmasını isterim					
17. İnsanların bana daima anlayışlı davranmasını isterim					
18. İlişkilerde insanlar birbirlerinin tüm beklentilerini karşılamalıdır					
19. İnsanlarla ilişkileri yüzeysel tutmakta her zaman yarar vardır.					

EK 4. Travmatik Stres Belirti Ölçeği

Aşağıda, insanların hayatını ciddi olarak etkileyen olaylardan sonra ortaya çıkabilecek bazı sorunlar sıralanmıştır. Lütfen SON BİR AY İÇİNDE bu sorunların sizde olup olmadığını, varsa sizi ne derecede rahatsız ettiğini belirtiniz (uygun sütunun altına X koyunuz).

	HİÇ	BİRAZ	OLDUKÇA	ÇOK
1. (Olayla) ilgili bazı anıları /görüntüleri aklımdan atamıyorum.				
2. Bazen yaşadıklarım birdenbire gözlerimin önünden bir film şeridi gibi geçiyor ve sanki herşeyi yeniden yaşıyorum.				
3. Sık sık korkulu rüyalar görüyorum.				
4. (Olay) yeniden olacak korkusu ile bazı şeyleri kolaylıkla yapamıyorum (Örneğin: olayı hatırlatan yer, kişi ve durumlardan uzak durmak, olayla ilgili konuşamamak).				
5. Hayata ve sevdiğim şeylere karşı ilgim azaldı.				
6. İnsanlardan uzaklaştığımı, onlara karşı yabancılaştığımı hissediyorum.				
7. Sanki duygularım ölmüş, taşlaşmışım gibi geliyor.				
8. Uyumakta güçlük çekiyorum.				
9. Daha çabuk sinirleniyor ya da öfkeleniyorum.				
10. Unutkanlık veya dikkatimi yaptığım işe vermekte güçlük çekiyorum.				

11. Her an (olay) olacak kaygısıyla tetikte duruyorum.				
12. Ani bir ses ya da hareket olduğunda irkiliyorum.				
13. Herhangi bir şey bana (olayla) ilgili yaşadıklarımı hatırlatınca rahatsızlık ve sıkıntı duyuyorum.				
14. (Olayda) yaşadığım şeylerle ilgili düşünceleri, duyguları ve anıları aklımdan atmaya çalışıyorum.				
15. (Olayda) yaşadığım olayların bazı bölümlerini hatırlamakta güçlük çekiyorum.				
16. (Olay) bana her an ölebileceğimi farketmediği için uzun vadeli planlar yapmak bana anlamsız geliyor.				
17. Herhangi bir şey bana (olayla) ilgili yaşadıklarımı hatırlatınca çarpıntı, terleme, baş dönmesi, bedenimde gerginlik gibi fiziksel şikayetler oluyor.				
18. Kendimi suçlu hissediyorum.				
19. Kendimi üzüntülü ve kederli hissediyorum.				
20. Hayattan eskisi gibi zevk alamıyorum.				
21. Gelecekte umutsuzum.				
22. Zaman zaman aklımdan kendimi öldürme düşünceleri geçiyor.				
23. Gündelik işlerimi yapacak gücüm azaldı.				
24. Sanki bu olay hiç olmamış ya da gerçek değilmiş gibi hissettim.				

EK 5. Beck Depresyon Ölçeği

Aşağıda, kişilerin ruh durumlarını ifade ederken kullandıkları bazı cümleler verilmiştir. Her madde, bir çeşit ruh durumunu anlatmaktadır. Her maddede o durumun derecesini belirleyen 4 seçenek vardır. Lütfen bu seçenekleri dikkatle okuyunuz. Son bir hafta içindeki (şu an dahil) kendi ruh durumunuzu göz önünde bulundurarak, size en uygun olan ifadeyi işaretleyiniz.

1.

a- Kendimi üzgün hissetmiyorum.

b- Kendimi üzgün hissediyorum.

c- Her zaman için üzgünüm ve kendimi bu duygudan kurtaramıyorum.

d- Öylesine üzgün ve mutsuzum ki dayanamıyorum.

2.

a- Gelecekte umutsuz değilim.

b- Gelecek konusunda umutsuzum.

c- Gelecekte beklediğim hiçbirşey yok.

d- Benim için gelecek olmadığı gibi bu durum düzelmeyecek.

3.

a- Kendimi başarısız görmüyorum.

b- Herkesten daha fazla başarısızlıklarım oldu sayılır

c- Geriye dönüp baktığımda, birçok başarısızlığımın olduğunu görüyorum

d- Kendimi bir insan olarak tümüyle başarısız görüyorum.

4.

a- Herşeyden eskisi kadar zevk alabiliyorum.

b- Herşeyden eskisi kadar zevk alamıyorum.

c- Artık hiçbirşeyden gerçek bir zevk alamıyorum.

d- Beni doyuran hiçbirşey yok. Herşey çok can sıkıcı.

5.

a- Kendimi suçlu hissetmiyorum.

b- Arada bir kendimi suçlu hissettiğim oluyor.

c- Kendimi çoğunlukla suçlu hissediyorum.

d- Kendimi her an için suçlu hissediyorum.

6.

a- Cezalandırılıyormuşum gibi duygular içerisinde değilim.

b- Sanki bazı şeyler için cezalandırılmışım gibi duygular içerisindeyim.

c- Cezalandırılacakmışım gibi duygular yaşıyorum.

d- Bazı şeyler için cezalandırılıyorum.

7.

a- Kendimi hayal kırıklığına uğratmadım.

b- Kendimi hayal kırıklığına uğrattım.

c- Kendimden hiç hoşlanmıyorum.

d- Kendimden nefret ediyorum.

8.

a- Kendimi diğer insanlardan daha kötü durumda görmüyorum.

b- Kendimi zayıflıklarım ve hatalarım için eleştiriyorum.

c- Kendimi hatalarım için her zaman suçluyorum.

d- Her kötü olayda kendimi suçluyorum.

9.

a- Kendimi öldürmek gibi düşüncelerim yok.

b- Bazen, kendimi öldürmeyi düşünüyorum ama böyle birşeyi yapamam.

c- Kendimi öldürebilmeyi çok isterdim.

d- Eğer fırsatımı bulursam kendimi öldürürüm.

10.

a- Herkesten daha fazla ağladığımı sanmıyorum.

b- Eskisine göre şimdilerde daha çok ağlıyorum.

c- Şimdilerde her an ağlıyorum.

d- Eskiden ağlayabilirdim. Şimdilerde istesemde ağlayamıyorum.

11.

a- Eskisine göre daha sinirli ve tedirgin sayılmam.

b- Her zamankinden biraz daha fazla tedirginim.

c- Çoğu zaman sinirli veya tedirginim.

d- Şimdilerde her an için tedirgin ve sinirliyim.

12.

a- Diğer insanlara karşı ilgimi kaybetmedim.

b- Eskisine göre insanlarla daha az ilgiliyim.

c- Diğer insanlara karşı ilgimin çoğunu kaybettim.

d- Diğer insanlara karşı hiç ilgim kalmadı.

13.

a- Eskisi gibi rahat ve kolay kararlar verebiliyorum.

b- Eskisine kıyasla şimdilerde karar vermeyi daha çok erteliyorum.

c- Eskisine göre karar vermekte oldukça güçlük çekiyorum.

d- Artık hiç karar veremiyorum.

14.

a- Eskisinden daha kötü bir dış görünüşüm olduğunu sanmıyorum.

b- Sanki yaşlanmışım gibi çekiciliğimi kaybettiğimi düşünüyorum ve üzülüyorum.

c- Dış görünüşümde artık değiştirilmesi mümkün olmayan ve beni çirkinleştiren değişiklikler olduğunu hissediyorum.

d- Çok çirkin olduğumu düşünüyorum.

15.

a- Eskisi kadar iyi çalışabiliyorum.

b- Bir işe başlayabilmek için eskisine göre daha fazla çaba harcıyorum.

c- Ne iş olursa olsun yapabilmek için kendimi çok zorluyorum.

d- Hiç çalışamıyorum.

16.

- a- Eskisi kadar rahat ve kolay uyuyabiliyorum.
- b- Şimdilerde eskisi kadar rahat ve kolay uyuyamıyorum.
- c- Eskisine göre 1 veya 2 saat erken uyanıyor ve tekrar uyumakta güçlük çekiyorum.
- d- Eskisine göre çok erken uyanıyor ve tekrar uyuyamıyorum.

17.

- a- Eskisine göre daha çabuk yorulduğumu sanmıyorum.
- b- Eskisinden daha çabuk ve kolay yoruluyorum.
- c- Şimdilerde neredeyse herşeyden kolay ve çabuk yoruluyorum.
- d- Artık hiçbirşey yapamayacak kadar yoruluyorum.

18.

- a- İştahım eskisinden pek farklı değil.
- b- İştahım eskisi kadar iyi değil.
- c- Şimdilerde iştahım epey kötü.
- d- Artık hiç iştahım yok.

19.

- a- Son zamanlarda pek kilo kaybettiğimi sanmıyorum.
- b- Son zamanlarda istemediğim halde iki buçuk kilodan fazla kaybettim.
- c- Son zamanlarda beş kilodan fazla kaybettim.
- d- Son zamanlarda 7,5 kilodan fazla kaybettim.

20.

- a- Sağlığım beni pek endişelendirmiyor.
- b- Son zamanlarda ağrı, sızı, mide bozukluğu, kabızlık gibi sıkıntılarım var.
- c- Ağrı, sızı gibi bu sıkıntılarım beni epey endişelendirdiği için başka şeyleri düşünmek zor geliyor.
- d- Bu tür sıkıntılar beni öylesine endişelendiriyor ki artık başka şeyleri düşünemiyorum.

21.

a- Son zamanlarda cinsel yaşantımda dikkatimi çeken bir Şey yok.

b- Eskisine göre cinsel konularla daha az ilgileniyorum.

c- Şimdilerde cinsellikle pek ilgili değilim.

d- Artık cinsellikle hiçbir ilgim kalmadı.

EK 6. Beck Umutsuzluk Ölçeği

Aşağıda geleceğe ait düşünceleri ifade eden bazı cümleler verilmiştir. Lütfen her bir ifadeyi (cümleyi) okuyarak, bunların size ne kadar uygun olduğuna karar veriniz. Size uygun ise "Evet", uygun değilse "Hayır" ın altındaki kutunun içine (x) işareti koyunuz.

	EVET	HAYIR
1. Geleceğe umut ve coşkuyla bakıyorum		
2. Kendim ile ilgili şeyleri düzeltemediğime göre çabalamayı bıraksam iyi olur		
3. İşler kötüye giderken bile herşeyin hep böyle kalmayacağını bilmek beni rahatlatıyor.		
4. Gelecek on yıl içinde hayatımın nasıl olacağını hayal bile edemiyorum.		
5. Yapmayı en çok istediğim şeyleri gerçekleştirmek için yeterli zamanım var.		
6. Benim için çok önemli olan konularda ileride başarılı olacağımı Umuyorum		
7. Geleceğimi karanlık görüyorum		
8. Dünya nimetlerinden sıradan bir insandan daha çok yararlanacağımı Umuyorum		
9. İyi fırsatlar yakalayamıyorum. Gelecekte yakalayacağıma inanmam için de hiç bir neden yok.		
10. Geçmiş deneyimlerim beni geleceğe iyi hazırladı.		
11. Gelecek benim için hoş şeylerden çok tatsızlıklarla dolu görünüyor.		
12. Gerçekten özlediğim şeylere kavuşabileceğimi ummuyorum.		
13. Geleceğe baktığımda şimdikine oranla daha mutlu olacağımı umuyorum.		
14. İşler bir türlü benim istediğim gibi gitmiyor.		
15. Geleceğe büyük inancım var.		
16. Arzu ettiğim şeyleri elde edemediğime göre bir şeyler istemek aptallık olur.		
17. Gelecekte gerçek doyuma ulaşmam olanaksız gibi.		

18. Gelecek bana bulanık ve belirsiz görünüyor.		
19. Kötü günlerden çok, iyi günler bekliyorum.		
20. İstedğim her şeyi elde etmek için çaba göstermenin gerçekten yararı yok, nasıl olsa onu elde edemeyeceğim		

EK 7. Tez Denetleme Listesi

Tez, aşağıdaki denetimler yapılarak tamamlanmıştır.

- Kapak ve iç kapak sayfalarında BİLİM UZMANLIĞI ya da DOKTORA şeklinde elde edilen unvanlar yazıldı (Kapak sayfasına danışman adı yazılmamalıdır).
- Kapak sayfasına mezun olunan PROGRAMIN (Anabilim dalının değil) adı yazıldı.
- Tez kapağı sırt kısmına kılavuzda belirtilen çizimde (yazının yönüne dikkat!) ad, program,yıl yazıldı.
- Onay sayfası uygun çizimde hazırlandı (kazanılan unvanlar BİLİM UZMANLIĞI ya da DOKTORA olmalıdır) imzalatıldı (Enstitü Müdürü'nn imzası da gereklidir, imzaların aynı renk kalemle atılmasına dikkat edilmelidir).
- Dizinler kılavuzda belirtildiği gibi sıralandı.
- n sayfalara i, ii, iii şeklinde Roma rakamları konuldu.
- Sayfa numaraları kılavuzda belirtildiği şekilde konuldu.
- Sayfa düzeni kılavuzda belirtildiği şekilde yapıldı.
- Ana metin yazı boyutu 12 olacak çizimde basıldı.
- Dipnot yazı boyutu 10 olacak şekilde basıldı.
- Ana metin satır aralığı 1.5 olacak şekilde yazıldı.
- Kaynaklar abecesel sıralamaya göre yazıldı.
- Kaynak gösterme ilkelerine ve yazım kurallarına uyuldu.
- Ekler kılavuzda belirtildiği gibi verildi.

..... / / 2015

Prof. Dr. Mustafa YILDIZ